

NAŠA PETRŽALKA

Číslo 11/2024 | Ročník 6
November 2024 | petrzalka.sk

Naskenujte QR kód
a čítajte online

V PETRŽALKE PRIBUDLA MODERNÁ NAFUKOVACIA HALA, POSLŮŽI NA ŠPORT

STR. 2

O PREKLÁDKE VEĽMI VYSOKÉHO NAPÄTIA NAD DRAŽDIAKOM ROZHODNÚ OBYVATELIA

STR. 6 - 7

Začiatky rokovania o tejto téme siahajú až do roku 2007. | Foto: Ivana Vrabľová

ABY ZIMA BOLA ZNESITEĽNÁ PRE VŠETKÝCH

V polovici novembra Petržalka opätovne aktivuje takzvaný zimný krízový plán. Jeho cieľom je pomôcť ľuďom bez domova prežiť nadchádzajúce náročné chladné obdobie.

Už onedlho kolegovia z oddelenia sociálnych vecí začnú s monitoringom územia mestskej časti, aby zistili aktuálne ležoviská. Ľudí bez domova budú zároveň informovať o aktivitách samosprávy. Ide predovšetkým o zriadenie kontaktných miest, kde ľudia bez domova nájdu „prvú pomoc“. Túto zimu budú v Petržalke k dispozícii dve – jedno už tradične

pri Dome kultúry Zrkadlový háj, no vinkou je druhé kontaktné miesto pri celoročnej výdajni stravy pre núdznych v budove kotolne na Haanovej.

Okrem toho, že tam ľudia bez domova dostanú teplý nápoj a drobnosť na zahryznutie, sociálni pracovníci im poskytnú základné poradenstvo a usmernia ich k ďalším službám na miestnom úrade či v iných organizáciách.

STR. 12

PES NA MIERU POMÔŽE TELU AJ DUŠI

Na Rovniankovej vychovávajú štvornohých pomocníkov, ktorí uľahčujú život ľuďom s rôznymi typmi znevýhodnenia.

STR. 10 - 11

IQ SLOVENSKA JE V PETRŽALKE

„Keby sme sa mohli vrátiť o tridsaťpäť rokov dozadu, prvé, čo sme mali urobiť, to najdôležitejšie, bolo sústrediť všetky sily a dať ich do vzdelania,“ hovorí jeden z tribúnov Nežnej revolúcie Ladislav Snopko.

STR. 14 - 15

FLORBAL JE DOSTUPNÝ ŠPORT

Hrali ho Juraj Slafkovský aj Marcel Hossa. Florbalové družstvá kedysi zakladali bývalí hokejisti, dnes si kluby vychovávajú vlastných kvalitných hráčov od malička. Na prácu s mládežou sa sústreďia aj petržalskí Snipers.

STR. 22 - 23

PRI DRAŽDIAKU PRIBUDLA NAFUKOVACIA HALA NA ŠPORT

Čulý pracovný ruch na jednom z pozemkov pri Draždiaku, ktorý Petržalčania zaregistrovali v posledných týždňoch, už má rozuzlenie. Koncom októbra pribudla v lokalite nová nafukovacia hala, podľa slov starostu mestskej časti **Jána**

Hrčku bude slúžiť na športové aktivity.

„Dovolím si tvrdiť, že pôjde o jednu z najmodernejších hál v Bratislave. Bude ovládateľná elektronicky, návštevníci si budú môcť na diaľku otvoriť dvere či nastaviť svetlá,“ priblížil starosta. Práce

napredujú, no keďže bolo potrebné na doteraz zanedbanom pozemku zrealizovať množstvo úprav, potrvá ešte zopár týždňov, kým bude hala plne funkčná.

Už dnes je jasné, že nafukovacia hala bude slúžiť na športové účely,

Nafukovacia hala pri Draždiaku bude jednou z najmodernejších v Bratislave. | Foto: Ivana Vrabľová

o aké športy pôjde, Hrčka zatiaľ nespresnil. „Čo sa týka vnútorného vybavenia, jedna z vecí, ktorú by sme v tejto hale radi riešili, je kľzisko, ale sú tam ešte rôzne premenné, od ktorých to závisí. Napríklad určité termíny, do ktorých sa musia niektoré veci stihnúť – ak sa to

nepodarí, pre tento rok poslúži len ako multifunkčná športová hala a kľzisko ponúkne Petržalčanom na budúci rok,“ uzavrel Hrčka.

Nafukovacia hala je na pozemku, ktorý si mestská časť prenajala od firmy DOAS. Susedí

so športovým areálom, ktorý samospráva kúpila na sklonku roka 2023.

Martina Štefániková

VLASTENECKÉ NÁMESTIE ČAKÁ REVITALIZÁCIA

Vytvoriť dlhodobu udržateľnú záchon s ohľadom na nenáročnosť vybraných druhov a odolnosť voči mestskému prostrediu a ľudskému faktoru – to je hlavným cieľom pripravovanej revitalizácie Vlasteneckého námestia. Mestská časť na ňu získala dotáciu 10-tisíc eur z dotačného programu Sieť zelenej budúcnosti 2024. „Revitalizovaný priestor je rozdelený do 17 plôch záchonov, v rámci ktorých bude

riešená presadba a dosadba rastlín, výsadba stromov a polozenie trávnikových kobercov,“ približuje **Daniela Gáliková**, vedúca referátu projektového riadenia, ktoré projekt pripravilo v spolupráci s referátom životného prostredia. „Časť existujúcej výsadby bude presadená na vhodnejšie miesto, lebo sa zmenili stanoviskové podmienky a niektoré druhy neprosperujú na svojom aktuálnom stanovisku, čím narušajú celkový vzhľad námestia,“ dopĺňa Gáliková.

„Na dvoch plochách s rozlohou 80 štvorcových metrov plánujeme položiť trávnikové koberce, hlavne z dôvodu zjednodušenia kosby a pre vytvorenie okamžitého efektu,“ vysvetľuje.

V rámci revitalizácie je tiež plánovaná dosadba dvoch vzrastlých stromov pre ucelenie celkového vzhľadu upravovaných plôch.

Martina Štefániková

INZERCIA

kidmania

Internetové
HRAČKÁRSTVO

E-shop s osobným odberom
Petržalka - Betliarska 6

www.kidmania.sk

**ZDRAVÉ HRAČKY
PRE ZDRAVÉ RODINY**

Sme partnerom **PETRŽALKA ŠPORTUJE**

**VIANOČNÁ ZĽAVA 10% v e-shope na všetko
so zľavovým kódom **PETRZALKASPORTUJE10****

Zľavový kód zadajte na stránke kidmania.sk
pri dokončení objednávky.

PLATÍ DO 15. 12. 2024

ĎALŠÍ ŠKOLSKÝ BAZÉN V REKONŠTRUKCII

Mestská časť má okrem Petržalskej plavárne v správe aj ďalšie štyri plavecké bazény. Sú súčasťou základných škôl Pankúchova, Turnianska, Budatínska a Holíčska, kde slúžia jednak pre športové aktivity tunajších žiakov, ako aj pre rôzne plavecké kluby.

Tento rok už mestská časť ukončila komplexnú rekonštrukciu bazéna na Pankúchovej, do ktorého sa zub času zahryzol najsilnejšie. Ukázková obnova sa podarila aj vďaka štedrej dotácii z Fondu na podporu športu vo výške takmer milión eur.

A externé zdroje petržalská samospráva využije aj pri ďalšom školskom bazéne – na ZŠ Holíčska. Aj v tomto prípade sa Petržalke podarilo uspieť v rámci výzvy Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia športovej infraštruktúry z dielne Fondu na podporu športu (FNPS) – na sanáciu stavebných porúch a obnovu plavárne Základnej školy Holíčska 50 získala dotáciu takmer **920-tisíc eur**. Projekt vzišiel z iniciatívy Športových zariadení Petržalky, s.r.o.

Keďže celková cena prác sa odhaduje na zhruba 1,5 milióna eur, samospráva sa bude na financovaní rekonštrukcie spolupodieľať. Na obnovu plavárne pôjde z jej rozpočtu viac ako 516-tisíc eur.

Odhadovaný termín konca rekonštrukcie školského bazéna na ZŠ Holíčska je august 2025. | Foto: Ivana Vrablová

Funkčnosť aj ekológia

Búracie práce odštartovali začiatkom školského roka. A na čo všetko sa budúci návštevníci vynovenej plavárne môžu tešiť? Okrem iného na novú technologickú časť bazéna, výmenu povrchov a obkladov a tiež vzduchotechniky. Samozrejmosťou bude nová elektroinštalácia, zdravotnícké zariadenie či vykurovacie telesá. V pláne sú aj energetické úspory plavárne v po-

dobe zateplenia, nového osvetlenia a využívania obnoviteľných zdrojov energie.

Odhadovaný termín konca rekonštrukcie je **august 2025**. Dobrou správou je, že v najbližšom období by sa malo začať aj s rekonštrukciou bazéna na **ZŠ Budatínska**.

Silvia Šimeková

INZERCIA

ODSTÁVKY TEPLEJ VODY A KÚRENIA NA VAŠEJ ULICI?

Buďte informovaní o prerušeníach dodávky tepla a teplej vody na vašej adrese počas blížiacej sa vykurovacej sezóny.

Zaregistrujte sa na bezplatný odber informácií o odstávkach prostredníctvom SMS alebo e-mailovej správy.

veoliaenergia.sk

REGISTRÁCIA:

VEOLIA

PETRŽALSKÍ ÚRADNÍCI MEDZI NAMI: POMÔŽU NÁJSŤ STRECHU NAD HLAVOU

Petržalská samospráva spravuje niečo vyše štyristopäťdesiat obecných bytov.

Okrem toho, že v nich žijú Petržalčania, ktorí si – najčastejšie z finančných dôvodov – nedokážu zabezpečiť vlastné bývanie, mestská časť využíva tieto byty aj ako neoceniteľný bonus pri hľadaní nedostatkových profesií: predovšetkým z učiteľskej či opatrovateľskej brandže „*Našou úlohou je postarať sa o žiadateľa od podania žiadosti až po pridelenie bytu*“, zhrňa **Daniela Nemcová**, poverená vedením referátu správy obecných bytov. Jej tím tvorí **Katarína Hričková**, **Jana Kalužníková**, **Denisa Sola**, **Alexandra Miklošíková** a **Martin Sabo**.

Veľa žiadostí, málo bytov

Každý, kto požiada o obecný byt, musí splniť niekoľko podmienok. Tie definuje predovšetkým Všeobecne záväzné nariadenie hlavného mesta č. 15/2023 prijaté na sklonku minulého roka. „*Medzi základné požiadavky patrí, aby mal žiadateľ najmenej päť rokov trvalý pobyt v Petržalke, musí mať príjem, z ktorého môže hrať nájomné – ten však nemôže presiahnuť určenú výšku odvíjajúcu sa od životného minima, nemôže mať voči mestskej časti žiadne podlžnosti a nevlastniť nehnuteľnosť*“, vypočítava Nemcová.

Hoci by to urobili s veľkou radosťou, drviwej väčšine žiadateľov nedokážu poskytnúť byt hneď. „*Niekedy naň ľudia musia čakať aj niekoľko rokov*“, priznáva.

Počas tohto obdobia sa žiadosti pravidelne, každé tri roky, aktualizujú. To už je úlohou **Kataríny Hričkovej**, ktorá žiadateľov správa celým procesom – od podania žiadosti až po pridelenie bytu. „*Aktuálne ich evidujeme v miestnom zozname vyše stoštyridsať*“, hovorí.

Ako vysvetľuje, aktualizácia je nevyhnutná preto, lebo situácia žiadateľa sa počas čakania môže zmeniť – a niektoré zmeny môžu pridelenie bytu významne ovplyvniť.

Žiadateľ je povinný každú zmenu nahlásiť, ak to neurobí, Hričková ho musí kontaktovať. „*Kým sa žiadosť aktualizuje, trvá to. Nie je to na týždeň – niekedy môžem mať spis otvorený aj tri mesiace, než získam všetky podklady*“, vraví Hričková. Pre Petržalku pracuje od marca 2022, predtým desať rokov pôsobila v exekutorskej brandži.

Byty ako bonus

O byty žiadajú nielen obyvatelia Petržalky, ale „*máme aj žiadateľov, ktorí sú našimi zamestnan-*

Tím referátu správy obecných bytov – zľava Daniela Nemcová, Jana Kalužníková, Martin Sabo, Denisa Sola a Katarína Hričková. | Foto: Ivana Vrabľová

cami. To sú pedagogickí a nepedagogickí zamestnanci materských a základných škôl, zamestnanci miestneho úradu, príspevkových a rozpočtových organizácií miestneho úradu“, vypočítava Nemcová. „*Pravdou je, že v súčasnosti uspokojujeme obecnými bytmi viac-menej len zamestnancov, ale nie bezdôvodne. Ide vlastne o akúsi formu motivácie – najmä pre profesie, ktoré sú nedostatkové, ako učelia a opatrovateľky*“, hovorí a dodáva, že od 1. septembra 2024 už túto agendu prebral referát správy nehnuteľností.

Doplňme však ešte, že pedagogickí pracovníci môžu získať prenájom buď v novostavbe na ulici Ondreja Štefanka, alebo v paneláku na Medveďovej ulici, ktorý od roku 2021 vlastní mestská časť. Ďalšou možnosťou sú byty vybudované priamo v areáloch materských a základných škôl. Pôvodne išlo o školnícke byty, a hoci aj dnes v niektorých bývajú školníci, časť slúži pre učiteľov.

Nájdu sa aj špekulanti

Pri obecných nájomných bytoch sa nájomná zmluva uzatvára na tri roky s možnosťou predĺženia, pri učiteľských nájomných bytoch v školách je doba nájmu viazaná na dobu výkonu povolania v školských zariadeniach mestskej časti – rovnako s opätovným predĺžením.

Zoznam pridelených obecných bytov sa každý rok zverejňuje na stránke petrzalka.sk. Štvrťročne sa podáva informácia o uzavretých zmluvách za toto obdobie aj na miestnom zastupiteľstve.

Prideľovanie bytov je príjemnejšia časť agendy tohto referátu. No kolegovia sa musia občas popasovať aj s nemilými situáciami, ako je „*vypovedanie nájmu, súdne a exekučné vymáhanie nedoplatkov spojených s užívaním bytu, či dokonca vypratanie bytu, ktoré brozí pri hrubom porušení nájomnej zmluvy – čo je neubradenie troch mesačných splátok*“, upresňuje Hričková.

Dôvody, prečo ľudia nedokážu platiť nájomné, sú všelijaké, najčastejšie je to strata práce alebo choroba. „*To sú, samozrejme, veci, ktoré neviete ovládnuť. Preto komunikujeme citlivo, snažíme sa nájsť riešenie. Ľudia sú ale rôzni a niekedy je za tým aj vypočítavosť*“, prekvapuje Hričková. Niektorí špekulanti sú vraj v exekúcii aj desať rokov a byty, ktoré by potreboval niekto iný, obývajú bez právneho titulu a – bez platenia. „*Našťastie, v apríli 2023 sa zmenil exekučný poriadok a exekútorovi umožňuje takéto nájomníka dostať z bytu ľahšie. No pri exekúciách, ktoré idú ešte podľa starého poriadku, je to komplikovanejšie, keďže nájomca si môže opakovane podať návrh na odklad exekúcie – čím sa doba vypratania predlžuje*“, vysvetľuje Hričková.

Zosnulí i zberači

„*Mali sme rôzne situácie, hlavne pri exekúciách – od kriku, zlosti, útokov, až po pokusy o ukončenie života, ale vždy sa všetko vyriešilo tak, aby sa nikomu nič nestalo*“, odkrýva – pre pozorovateľa zvonka isto vzrušujúce – detaily jednej z častí svojej pracovnej náplne **Martin Sabo**, ktorý sa za mestskú zúčastňuje na vyst'ahovaní neplatičov.

Ľudia sa takmer vždy snažia prehovoriť exekútora, vyžiadať si ešte nejaký termín navyše, čas na vyst'ahovanie. „Zo skúsenosti vieme, že keď nie sú pobalení na daný termín, nebudú pobalení ani o mesiac,“ hovorí. „No niekedy sa dávajú odklady, najmä, keď sú v domácnosti maloleté deti.“

Sabo pôsobí na úrade od roku 2015 a za ten čas zažil množstvo kuriózných situácií. „Bol som už aj pri tom, keď v byte objavili mŕtveho človeka. Ležal tam dva a pol mesiaca bez toho, aby si to niekto všimol. Mal totiž veľmi dobre utesnené dvere a otvorené okno, takže nebolo cítiť zápach. Navyše – na úhradu nájmu mal nastavený trvalý príkaz. Prišlo sa na to, až keď si susedia uvedomili, že ho dlho nevideli a tí, čo bývali nad ním, mali pocit, že cez stupačky sa šíri zvláštny pach,“ rozpráva Sabo.

Inou kapitolou sú takzvaní zberači, ľudia, ktorí si zapratávajú byty vecami. „Mali sme byt, kde mal obyvateľ od vchodových dverí po posteľ, ktorá bola na druhej strane bytu pod oknom, urobenú len takú malú uličku, asi 40 centimetrov širokú. Na jednej strane mal zväzky novin, na druhej oblečenie, asi tak pre tri second handy. Firma, čo ten byt vypratávala, vynesla tri alebo štyri veľkokapacitné kontajnery. A bola to garsónka!“ pridáva Sabo ďalší prípad.

Táborák v obývačke

Sabo je skôr terénny pracovník, no má na starosti aj administratívne veci. „Vypracúvam žiadosti o výmaz záložného práva pre občanov, ktorí si

v minulosti odkúpili obecný byt do vlastníctva a uplynula im 10-ročná ležba záložného práva na ich byte. Z panelákov, kde má mestská časť byty a prebehne tam domová schôdza, mi správcovia posielajú zápisnice, ktoré preštudujem, aby som vedel, o čom sa rokovalo a čo sa v dome plánuje. A keď je písomné hlasovanie, vypracúvam podklady za mestskú časť,“ vysvetľuje.

„Okrem toho chodím pomáhať notárom pri spisovaní majetku a keď sa vypratávajú byty s exekútorom, dohliadam na to, že všetko, čo je zbalené a označené, je aj v zozname – a bude uschované pre toho človeka na pol roka. Samozrejme, ak to nejde na likvidáciu, lebo je to kontaminované,“ opisuje.

Veci z vypratávaných bytov sa zvykli uschovávať v skladoch na Medveďovej 21, no momentálne už je táto možnosť obmedzená. „Podľa nového exekučného poriadku už tie veci ani nemusíme brať. Zamknú sa v byte a exekútor spraví dražbu alebo nejakú ponuku cez obežník a keď sa do termínu nepredajú, tak nám ich odovzdá a je na nás, čo s nimi bude ďalej. Ale väčšinou sú to také veci, že ich dávame na likvidáciu,“ prezrádza Sabo.

V jeho náplni práce je aj preverenie stavu bytu po odchode nájomníka – či už zmluva skončila dobrovoľne alebo súdnou cestou. „Spisujem s ním protokol o stave bytu, v akom mi ho odovzdáva a potom žadám, čo všetko bude treba spraviť, vymeniť, opraviť. Niekedy postačí len vymaľovať, ale mali sme prípad, že radiátory boli demonštrované, predané asi do zberu a v strede obývačky stála

kovová platňa, na ktorej nájomníci pravdepodobne robili táborák.“

Kompletujú žiadosti

Pod referát správy obecných bytov spadá aj prenesený výkon štátnej správy. „Ten zastrešuje Denisa Sola, ktorá rieši agendu súvisiacu so Štátnym fondom rozvoja bývania (ŠFRB),“ približuje Nemcová.

ŠFRB poskytuje jednak úvery na kúpu bytu pre mladomanželov, ale aj na obnovu bytov a domov. „Keď chcete požiadať o úver zo ŠFRB, u nás sa kompletuje žiadosť,“ opisuje Nemcová a dodáva, že v septembri, kedy finišovalo podávanie žiadostí, bola kolegyňa na úrade každý deň aj do deviatej večer.

Prevažovali žiadosti fyzických osôb, no keďže petržalské paneláky už majú päťdesiat rokov, nechýbali ani tie na obnovu bytových domov. „To znamená, že na náš referát príde zástupca správanskej spoločnosti alebo spoločenstva vlastníkov, podá žiadosť, pani Sola ju spracuje, podá na fond a potom každá jedna faktúra ide cez ňu, všetko musí skontrolovať. To sú neustále telefonáty, otázky. Pre ňu veru neplatia ani stránkové dni,“ uzatvára Nemcová.

Martina Štefániková

INZERCIA

CESTNÝ BEH
10 km

BEH V LESE
10 km

NORDIC WALKING
10 km

DEPAUL POLIEVKA

CHUTNÉ VÍNKO

OTUŽILCI V RAMENE

SOBOTNÉ RÁNO
30. 11. 2024

REGISTRUJ SA A ZAŽI PARÁDNY

FINIŠ BEŽECKEJ SEZÓNY

STEFANIKTRAIL.SK

GENERÁLNY PARTNER

ALITER TECHNOLOGIES

DÔVERA ZDRAVOTNÁ POISŤOVŇA

PROJEKT PODPORILA

DEPAUL

Ministerstvo Športu

GO CREATE performance

PREMIUM****

Business hotel Bratislava

PREKLÁDKA VEDENIA: ROZHODUJÚCI JE NÁZOR OBYVATEĽOV

Už od septembra v Petržalke rezonuje téma prekládky veľmi vysokého napätia (VVN) nad Draždiakom. Neobjavila sa po prvý raz, no tentoraz je aktuálna v súvislosti s obnovou elektrického vedenia, ktorú začala realizovať Západoslovenská distribučná, a.s.

Pocity obyvateľov sú rôzne – niektorí prekládku vítajú ako možnosť zvýšenia bezpečnosti – a aj atraktívnosti – lokality, iní sa obávajú, že otvorí cestu bezbrehej výstavbe na brehoch obľúbeného

štrkoviska, či spolpatneniu areálu. Samospráva vysvetlila okolnosti, podrobnosti a detaily projektu v októbri na troch verejných prerokovaniach. V podcaste **Z petržalskej obývačky** prekládku VVN priblížili 2. vicestarosta **Ján Karman** a vedúci referátu územného rozvoja a GIS **Viktor Kasala**.

Čo to vlastne tá prekládka je?

Ján Karman (JK): Nad vodnou plochou máme veľmi vysoké napätie (VVN), čo je výstražným prstom. Prekládka je úplné preloženie nielen vedenia, ale celej podpornej stavby, vrátane stožiarov.

Stálo vedenie v tejto lokalite skôr ako vznikol Draždiak?

Viktor Kasala (VK): Keď som pozeral staré vojenské ortofotomapy z roku 1950, Draždiak už bol v štádiu rozkopávania a boli nad ním vedené aj káble. Nemáme úplne presnú informáciu, odkedy to vedenie cez Petržalku prechádza, ale minimálne táto informácia je zaujímavá.

Prekládka veľmi vysokého napätia na Draždiaku by zvýšila bezpečnosť na obľúbenom mieste Petržalčanov. | Foto: Ivana Vrabľová

Nie je to prvý raz, čo sa hovorí o prekládke. Prečo minulé snahy stroskotali?

VK: Začiatky rokovani o tejto téme siahajú až do roku 2007. V nejakých periódach sa k nej vedenie mestskej časti a Západoslovenská distribučná, a.s. (ZSD) vracali – v rokoch 2009 a 2012 boli predložené nejaké alternatívy, no aj kvôli nevysporiadaným majetkovoprávnym vzťahom a nesúladu s územným plánom neboli realizovateľné. V roku 2016 spoločnosť Dalkia poskytla na prekládku VVN 400-tisíc eur. Tieto peniaze sa napokon využili inak – časť v športovom areáli na Tupolevovej, časť na rekonštrukcie terás a časť na obnovu Ovsíštského námestia.

Prečo sa táto téma opätovne otvorila práve teraz?

JK: Zásadný aktualizácia moment je plán ZSD. Po určitom období musí dôjsť k obnove elektrického vedenia z bezpečnostných dôvodov i z dôvodu zvýšenia kapacity. Keď sa mestská časť dozvedela, že ZSD plánuje túto obnovu a tým aj investíciu do tejto lokality,

znamenalo to pre nás príležitosť – keď už má niekto investovať toľko peňazí do výmeny „káblov“, prečo to nepreložiť celé.

Čiže bola to skôr iniciatíva ZSD, na ktorú reagovala mestská časť?

JK: Je to plán ZSD, ktorý prebehne tak či onak. Buď vymenia len „káble“, no ak sa rozhodneme, že by sme to preložili celé, ZSD je ochotná projekt spolufinancovať.

Stožiare vysokého napätia v spoločnosti rezonujú najmä v súvislosti s tým, že pri páde by to mohlo znamenať nebezpečenstvo či už pre ľudí na brehu alebo vo vode. Je to naozaj tak?

JK: Je nesporný fakt, že desiatky rokov sa ľudia na Draždiaku spokojne kúpajú a doteraz sa, chvalabohu, nič nestalo. Je to ale aj vďaka bezpečnostným opatreniam, ktoré tam sú pravidelne realizované. A to omnoho dôslednejšie a omnoho častejšie, ako na iných miestach. Čo sa týka nejakého potenciálneho rizika... Keby, nedajbože, ten kábel padol, preruší sa

spojenie, ale stále je nejaké riziko, že výboj prebehne. A my nevieme, čo sa za tých pár sekúnd môže stať.

Čiže reálna hrozba nie je až taká veľká?

JK: Pokiaľ by tam bola reálna hrozba, verím, že by bol na Draždiak zakázaný vstup. Paradoxne, v minulosti sme počúvali výzvy, aby sa vedenie odstránilo – práve pre bezpečnosť –, ale po tom, čo bola táto téma otvorená na septembrovom zastupiteľstve, počujeme skôr názory, ktoré sú proti prekládke, pretože mnohí sú presvedčení, že by sa v lokalite rozbehla výstavba alebo by bola mestskou časťou oplotená a vstup by bol spolpatnený.

Hrozí to?

VK: Keď vynecháme pozemky pod vodnou plochou, ktoré patria štátu, aj východné územie, ktoré sa ťahne smerom k Dunaju, tam v princípe územný plán (ÚP) káže len zeleň a rekreáciu ako funkčné využitie. Sú tam aj súkromné pozemky, ale najmä mestské. Čo sa

týka samotného Draždiaku, VVN prechádza cez jeden súkromný pozemok v tesnom dotyku s Draždiakom. No aj keby sa odstránilo, neposkytne to väčšiu možnosť zástavby pre vlastníka pozemku, nakoľko pod trasou VVN je v ÚP zakreslená funkčná plocha 1110, čo znamená Parky a lesoparkové úpravy. V takejto funkčnej ploche sa nemôže stavať nič. A celá táto funkčná plocha sa nachádza pod VVN.

JK: Jediné, na čo prekládka bude mať vplyv, je, že ochranné pásmo vedenia môže ísť odtiaľ preč. Ale to sa naozaj bavíme o veľmi malej ploche. To je 15 metrov od krajného vodiča.

Čo znamená – ochranné pásmo?

VK: To znamená územie, v ktorom bez súhlasu prevádzkovateľa nemôžete vykonávať v princípe žiadnu aktivitu. Ide o územie, ktoré potrebujú jednak pre zabezpečenie ochrany obyvateľov, a zároveň pre manipuláciu so zariadením.

Mnohí sa pýtajú, či mestská časť môže na týchto pozemkoch povoliť výstavbu. Teraz ste povedali, že podľa ÚP tam ani výstavba nie je možná...

JK: Tu by sme si to mali upresniť. Jednak nie je pravda, že výstavba tam nemôže byť – ona tam môže byť, ale obmedzená tým, čo hovorí územný plán. Samozrejme, aj v minulosti sme boli svedkami ohýbania výkladov ÚP. Ale myslím si, že dnes sme v období, kedy by investor súhlasné záväzné stanovisko nedostal. Dôležité však je, že prekládka nemá na to vplyv. Je to otázka územného plánu.

Kto všetko je správcu alebo vlastníkom pozemkov v okolí Draždiaka?

VK: Veľkú časť vlastní štát a spravujú Lesy SR – to hovoríme o Draždiaku ako takom. Ďalšia časť, ktorú spravuje Slovenský vodohospodársky podnik, sa nachádza v koridore Chorvátskeho ramena a medzi ním sú aj pozemky hlavného mesta. Keď si predstavíme severnú pláž s bufetmi pri školskom areáli, tak tam sú pozemky mesta. To ostatné vlastní

štát a južne od VVN sa nachádzajú súkromné pozemky – s výnimkou pozemku, ktorý sa mestské časti podarilo kúpiť minulý rok aj s budovou športovej haly. Keby sme pokračovali ďalej do územia Petržalky, tak tam sú primárne pozemky hlavného mesta, je to pozdĺž Šintavskej ulice. Až pred nákupnou galériou sú súkromné pozemky, nachádzajú sa tam tenisové kurty. Je ale dôležité povedať, že ani tam nehrozí výstavba bytového domu, pretože aj funkčná plocha na týchto pozemkoch je v ÚP definovaná ako plocha na šport a rekreáciu.

Nie sú obavy obyvateľov z developerskej činnosti spôsobené aj tým, že teraz vznikajú projekty Tri vrbí a Južná pláž a boja sa, že ak môže byť výstavba tam, prečo by nemohla byť na druhej strane?

VK: Chápem, že ľudia majú obavy z výstavby, lebo už v minulosti sme boli svedkami toho, že nie každá výstavba bola prínosom pre tú danú lokalitu. Ale ako povedal pán vicestarosta, ÚP povoľuje majiteľom pozemkov len obmedzený rozvoj, oba tieto investičné zámery majú plochy vhodné pre rozvoj občianskej vybavenosti a bývania. Samozrejme, bývania menšej miere. No opakujem – prekládka ako taká im tú situáciu nezlepšuje.

Kadiaľ vedie súčasná trasa VVN? Čítala som, že je dotknutých vyše 40 vlastníkov.

VK: Priznám sa, neprepočítaval som počet pozemkov, cez ktoré je v súčasnosti trasovaná prekládka. Každopádne, je tam už od roku 2007, kedy ten územný plán vznikol. Čiže aj keď sa nejaké pozemky rozdrobili, alebo ich skúpili iné osoby, trasa prekládky tam bola, nemôžu byť teda prekvapení, že prečo mi sem idete prekladať to napätie.

Každopádne, prekládka má začať ešte pred prekročením hrádze, smerom od Dunaja, popri hrádzi má ísť južne ku katastru Jaroviec, kde prekoná železniciu a pozdĺž železnice sa bude ťahať až k OC Danubia. A odtiaľ sa napojí späť popri pozemkoch Danubie na existujúce vedenie.

Čiže výhodou je, že obide celú zastavanú časť Petržalky...

Aké ďalšie výhody by mohla priniesť?

VK: Mój subjektívny názor je, že sa odstráni jazva, ktorá Petržalkou prechádza od nepamäti. Ja by som sa tešil už len z toho, že stožiare zmiznú a budeme mať príjemnejší verejný priestor. Zároveň zmizne aj spomínané bezpečnostné riziko. A otvorí sa potenciál pre vznik rekreačnej zóny na Draždiaku. Čo myslím, všetci ocenia, lebo s tým prichádzajú výhody. Dnes je to sekundárna funkcia na Draždiaku, v prvom rade je rybárskym revírom, kde sa kúpe na vlastnú zodpovednosť.

Čo to konkrétne znamená, že sa z Draždiaka stane oficiálne prírodné kúpalisko?

VK: Štatút prírodného kúpaliska dáva požiadavky smerom k zriaďovateľovi, resp. prevádzkovateľovi. Musí pravidelne kontrolovať kvalitu vody a udržiavať ju počas celej prevádzky. Musí zabezpečiť naozaj adekvátnu ochranu obyvateľov pred utopením. A môžeme hovoriť aj o potenciáli ďalšej investície do územia, do zveľaďovania okolitého priestoru – inštalácia sprch, sociálnych zariadení a podobne.

V rámci urbanistickej štúdie centrálnej osi sa uvažovalo aj o vybudovaní parkovacieho domu v tesnom dotyku s Draždiakom, práve preto, aby sa vyriešili problémy obyvateľov Topoľčianskej ulice, ktorí v letnom období nemajú kde parkovať, keďže miesta v okolí zaberú návštevníci. Čiže sú na to naviazané viaceré benefity, ktoré možno na prvý pohľad nie je až tak vidno, ale prichádzajú.

Keby sa rozhodlo, že sa projekt prekládky vedenia nad Draždiakom uskutoční, odkiaľ by na to mestská zobrala peniaze? Vieme, že to nebude lacné, odhad je cca 4 milióny eur.

JK: Toľko samospráva nielenže nemá, ale ani nechce investovať. Toto územie patrí viacerým subjektom, takže hľadáme partnerov, ktorí by sa podieľali na celkových nákladoch. Náš odhad je, že samospráva by investovala 1 až 1,5 milióna eur.

Ide o kontroverznú tému a mestská časť už avizovala, že o nej nerozhodne bez obyvateľov. Aký je teda scenár?

JK: Mój názor je, že obyvatelia by sa mali vyjadriť v referende, pretože toho by sa zúčastnili aj priaznivci prekládky aj ľudia, ktorí s týmto zámerom nesúhlasia. A samozrejme, poslanci budú mať relevantný podklad názorov obyvateľov. Čiže – proti názoru obyvateľov určite nepôjdeme. Ale zároveň treba povedať aj to B, že teraz nastala nejaká príležitosť, aj príležitosť spolufinancovania, a je prakticky isté, že ďalších 30-40 rokov už s tým vedením nikto nepohne.

Uvažuje sa aj o iných spôsoboch získania názoru verejnosti? Napríklad prieskum verejnej mienky...

JK: Stále sa o tom bavíme a aj toto bude na rozhodnutí poslancov. Ja môžem prezentovať môj názor. Realizácia prieskumu je lacnejšia alternatíva, no zachytí len nejakú malú vzorku. Referendum, aj keď je drahšie, toho sa môže zúčastniť každý, kto má chuť vyjadriť svoj názor. Zároveň, podmienky na referendum sú už teraz pre Bratislavu iné. Aby bolo platné, stačí, ak sa ho zúčastní 32 percent obyvateľov.

Môžeme už hovoriť o nejakých termínoch, kedy by mohla prekládka začať – ak by sme do nej išli?

ZSD mala nejaký harmonogram. Tým, že sme celý tento proces stopli, dohodli sme sa aspoň na tom, že by prekládka začali realizovať z opačnej strany, než plánovali, aby sme si vytvorili nejaký časový priestor. Ale, samozrejme, ten nie je nekonečný. Takže v istom momente sa dostaneme do štádia, že budeme musieť povedať – áno, ideme do toho, alebo nie, a pokračujte si vo výmene vedenia. Tento termín sa snažíme čo najviac natiahnuť, ale celá prekládka musí byť dokončená najmenej do konca roka 2025, možno v priebehu roka 2026.

Mária Halašková

AKO BUDE VYZERAŤ ĎALŠIA ČASŤ SLNEČNÍC? POZNÁME VÍTAZNÝ ATELIÉR

Snažili sa zistiť, aké je to bývať v Slnčniciach, zariadili tam niekoľko bytových interiérov, premýšľali, ako pochopiť tzv. petržalský kopec. A zjavne na to išli dobre, lebo architektonickú súťaž nakoniec vyhrali. Jednu z ďalších častí Slnčníc bude navrhovať architektonický ateliér What Architects.

Vítaný návrh ateliéru What Architects, Slnčnice Zóna viladomy.

Developer Cresco Real Estate v tomto roku realizoval architektonickú súťaž na časť Zóny viladomy, ktorá má vyrásť na mieste tzv. petržalského kopca. Prvú, menšiu časť kopca, bližšie k Rusovciam už Cresco pripravuje s ateliérom Compass Architekti, kde má aj potrebné povolenia na výstavbu. Druhá, väčšia časť kopca bola zadáním pre spomínanú súťaž.

Do architektonickej súťaže sa prihlásilo päť ateliérov zo Slovenska, Čiech a Slovinska. „Súťaž bola o kvalitnej konkurencii a silných ateliéroch. Sme skutočne radi, že sme uspeli. Takéto projekty chceme robiť, obzvlášť s investormi ako je Cresco,“ vraví Ondrej Kurek z ateliéru What Architects, ktorý spoločne s Tomášom Krištekom stojí za víťazným návrhom.

Chceli príbeh Slnčníc dopovedať

Na začiatku súťaže Kurek s Krištekom analyzovali, v akom stave je dané územie a ako funguje. Vedeli, že nechcú nič meniť, ale nadviazať na existujúci úspešný príbeh. Rozmýšľali pritom, ako bude priestor okolo viladomov vyzerat' bez „petržalského kopca“, ktorý vznikol ešte v 70. rokoch 20. storočia počas búrania starej Petržalky. „*Cítíme tam perspektívu nového rozvoja a doplnenia Zóny viladomy na autonómny mestský celok,*“ vysvetľuje Kurek.

Na mieste petržalského kopca tak navrhli komplexný mestský priestor, ktorý bude slúžiť obyvateľom nielen ako obytná zóna, ale aj ako miesto pre komunitné a voľnočasové aktivity. To ponúkajú Slnčnice obyvateľom aj v iných

lokalitách. Realizácia víťazného návrhu What Architects si ešte musí počkať na potrebné povolenia, no samotný návrh je prvým dôležitým míľnikom na ceste k premene územia.

Vnútrobloky bez áut

Ateliér pracoval na začiatku až so štyrmi verziami, ako by malo pokračovanie Zóny viladomy vyzerat'. Aké vízie sa dostali do finálneho výberu? Napríklad vnútrobloky bez zaparkovaných automobilov. „*V mestskom priestore sú ľudia, a najmä deti, zraniteľní. Naviac, 95 % času autá iba stoja bez pohybu, preto ich navrhujeme upratať do podzemia. Chceme obyvateľom štvrte umožniť žiť svoj život v pokojnom a bezpečnom prostredí,*“ vysvetľuje Kurek.

Dažďovú vodu navrhli manažovať

V rámci architektonickej súťaže dostali ateliéry aj podmienku, aby projekty obsahovali riešenia, ktoré zohľadňujú zmenu klímy. „*Nášim cieľom bolo vytvoriť maximálny potenciál pre rast zelene, ktorá bude slúžiť na ochladzovanie verejných priestorov. Navrhli sme tiež pracovať s manažmentom dažďovej vody tak, aby sme ju na povrchu zadržali čo najdlhšie,*“ vraví Kurek. Samotné budovy zase ateliér navrhol so zelenými strechami, aby sa zvyšovala tepelná pohoda v interiéroch. „*Na fasádach sme použili prvky zabezpečujúce prirodzené tieň,*“ doplnia.

Posledná etapa Zóny viladomy v mieste kopca, ktorú čaká premena, bude teda citlivo nadväzovať na existujúcu štvrť. V ateliéri sa snažili napojiť na vytvorený architektonický rukopis, ako však dodávajú, do projektu vložili i nový princíp – nepravidelné radenie hmôt, vďaka čomu sa budú snažiť navodzovať prekvapivé situácie. Tak sa nechajme prekvapiť. ■

Vítaný návrh ateliéru What Architects, Slnčnice Zóna viladomy.

Viac vizualizácií víťazného návrhu od What Architects nájdete na www.slnecnice.sk/blog.

SKRYTÉ PRÍBEHY PETRŽĽSKÉHO UMENIA

PROJEKT RAMENO

V roku 2006 sa v Petržalke podarilo uskutočniť veľmi pozoruhodný medzinárodný umelecký projekt. Iniciátorom bolo Centrum komunitného rozvoja – na jeho čele vtedy stál **Bohdan Smieška** – a išlo o sériu umeleckých intervencií pod názvom **Projekt Rameno**, ktoré počas novembra 2006 v troch etapách realizovali štyria výtvarníci z krajín V4.

O tom, že išlo o významný umelecký počin svedčí aj fakt, že sa ho za Slovensko zúčastnil významný konceptuálny umelec **Stano Filko**. Spolu s publicistom a aktivistom **Fedorom Blaščákom** vytvorili dielo, ktoré bolo situované v opustenej budove pri Chorvátskom ramene (dnes sa dajú ešte nájsť betónové základy budovy oproti Gessayovej, vedľa stavby električky).

Pred budovu umiestnili 11 stĺpov (plus jeden „transparentný“) nasvietených rôznymi farbami. Predstavovali rozličné elementy a zmyslové kategórie a ich farby boli priradené k učeniu rôznych filozofov. Jednotlivé farby boli premietnuté aj do nápisov rozmiestnených v budove a zobrazovali mená filozofov. „*Nánštevníci dostali při vstupu baterku a pobár vareného vína, sprevádžali ich na cestě tmavou ruinou budovy. Interiéry byly špinavé, plné odpadků. Jednu obývala skupinka bezdomovců, zachumlaných v dekách, v druhé sa sušila bielizeň. „Vy ste naozajstní alebo inštalácia?“ pýtal sa jeden z divákov. „My tu len pijeme víno,“ odpovedala žena,*“ napísal denník SME 13. novembra 2006.

Topiace sa sochy aj obrovské dievča

Poľský streetartový umelec **Bruno Althamer** vyzdobil ruinu budovy ornamentami a maľbami svätých. Maľbu Krista umiestnil aj na múr pod mostom cez Chorvátske rameno na Tematínskej ulici.

Maďarská výtvarníčka **Róza el Hassan** zase postavila na veľkú trávnatú plochu medzi

ramenom a terasou na Gessayovej 40-metrovú landartovú inštaláciu z kameňov a Padových sôch. Následný happening vyvrcholil veľkou vatrou a sochy sa postupne roztápali.

Fasádu paneláku na Fedinovej 2 dostal k dispozícii český výtvarník **Igor Korpaczewski** (známy pod prezývkou KW) – vytvoril obrovskú maľbu dievčaťa s názvom *Oslepená slnkom*. Toto dielo, bohužiaľ, prekrylo pôvodnú monumentálnu maľbu **Ivana Vy-chlopena** z roku 1985. Aj maľba dievčaťa však neskôr skončila pod zateplením, no dodnes po nej ostala tabuľka na fasáde domu.

Neformálne monumenty

Projekt Rameno bol unikátnym komplexným počínom, ktorý si zaslúži zápis do dejín petržalského umenia vo verejnom priestore po roku 2000. Istým spôsobom naň nepriamo a možno aj trochu náhodne nadviazal projekt **Neformálne monumenty**, ktorý vznikol v roku 2020 v spolupráci mestskej časti Petržalka a Vysokej školy výtvarných umení a bol dokonca ocenený cenou CE ZA AR 2021.

Martin Kleibl

Realizáciu výskumu podporil z verejných zdrojov formou štipendia Fond na podporu umenia.

Monumentálna maľba *Oslepená slnkom*, ktorú vytvoril Igor Korpaczewski. Foto: Archív MK

Spoločné dielo Stana Filka a Fedora Blaščáka. Foto: Archív MK

Landartový happening s topiacimi sa ľadovými sochami maďarskej výtvarníčky Rózy el Hassan. Foto: Archív MK

PES NA MIERU POMÔŽE TELU AJ DUŠI

V Petržalke vychovávajú štvornohých pomocníkov, ktorí uľahčujú život ľuďom s rôznymi typmi znevýhodnenia.

Keď zazvoníte na zvonček Rovniankovej 16, cez presklené dvere sa vám naskytne nezvyčajný pohľad. Svorka nádherných labradorov rôznych farieb i veku prítisne ňufáky na chladivé sklo a veselo krúti chvostami. Decentne „svojich ľudí“ upozornia na návštevu a keď vstúpíte, zhrčia sa okolo vás s nádejou na pohladenie. A vám je hneď od prvej chvíle jasné (samozrejme, za predpokladu, že ste milovníkom týchto verných človečích spoločníkov), že vo **Výcvikovej škole pre vodiace a asistenčné psy** sa budete cítiť skvele.

Čisté a tiché

Predvojom jednej z najúspešnejších výcvikových škôl na Slovensku bolo oddelenie výcviku vodiacich psov, ktoré pod krídlami Únie nevidiacich a slabozrakých Slovenska (ÚNSS) v roku 1993 založil **Imrich Bartalos**. Sám nevidiaci vycvičil s pomocou svojej rodiny jedenásť psích pomocníkov. Žezlo po ňom v roku 2005 prebrala skúsená trénerka psov **Jarmila Virágová** – oddelenie sa medzičasom zmenilo na školu, ktorá sa neskôr od ÚNSS oddelila a v roku 2013 začala fungovať pod súčasným názvom. A do portfólia pribudli okrem vodiacich aj asistenčné psy pre ľudí s rôznymi typmi zdravotného postihnutia a signálne psy pre ľudí s poruchami sluchu.

Do Petržalky sa škola presťahovala pred piatimi rokmi. „Hľadali sme väčšie priestory, keďže tie naše boli pre počet našich psov nevyhovujúce,“ vysvetľuje Virágová. Pátranie po novom domove vraj trvalo dlho. Svoje iste urobili aj obavy budúcich susedov z hlasného štekotu a aj ohrozenia hygienického štandardu. Ako sa ukázalo – celkom neopodstatnené. „Predtým tu fungovala autodiela alebo predajňa náhradných súčiastok... Keď sme žiadali o zmenu účelu nájmu, bol tu jeden pán, ktorý robil všetko

Najvyžívanejším plemenom vodiacich psov je labrador. | Foto: Envato Elements

pre to, aby sme odišli. No kontroly z hygieny potvrdili, že nám naozaj niet čo vytknúť,“ spomína ešte stále s trpkosťou Virágová.

A to ani štekot (čo každého návštevníka prekvapí ako prvé). „Môžem zodpovedne prehlásiť, že počut' všetkých psíkov v dome, okrem našich, čo dosvedčili aj susedia, ktorých vždy radi pozveme dovnútra – aby sme socializovali našich psíkov a oni svojich,“ hovorí Virágová. „Dnes tu už máme aj verných priaznivcov, rodinku s dvomi deťmi. Dievčatko má o našu prácu veľký záujem, pomáha nám s venčiením, fotí s nami aj kalendár,“ pridáva pozitívnu skúsenosť.

Petržalka im vyhovuje úplne vo všetkom. „Ale hlavne tá zeleň! Tu naozaj máme kam ísť na prechádzku,“ oceňuje Virágová a pridáva za-

ujímavosť: „Naše psy sa venčia na povel – urobia, čo sa im povie. Je to nevyhnutné, pretože naši klienti to musia po nich pozbierať, a to aj tí nevidiaci.“

Pomáha aj genetika

Počas svojej existencie už klientom odovzdali 160 psích pomocníkov. „Našou školou ich však prešiel dvojnásobok, keďže úspešnosť, že máte toho správneho jedinca, je zhruba päťdesiatpercentná,“ vysvetľuje Virágová.

Každý rok majú v programe okolo dvadsať - tridsať psov. Uvedený počet tvoria chovné psy, šteniatka vo výchove a mladé psy zaradené do výcviku. Každý mladý pes musí mať okrem špeciálneho výcviku aj súbor vlastností, ktoré určujú, či z neho

raz bude vodiaci, asistenčný alebo signálny pes. „Vodiaci pes musí byť veľmi samostatný, vedieť sa sám rozhodovať. Musí stále pozerat' dopredu, vyhodnocovať priestor, analyzovať ho,“ opisuje.

Asistenčný pes sa zas musí stále zaoberať svojim majiteľom. Kontrolovať, či je všetko v poriadku, či nemá záchvat, či niečo nepotrebuje a ak ide o diet'a, keď je problém zavolať rodičov. „Asistenčným psom napríklad nemôže byť nikdy pes, ktorý je málo kontaktný a – ako sa vraví – ide si svoje,“ vysvetľuje. Základné testy „vhodnosti“ na tú-ktorú špecializáciu sa robia už v 49. dni života.

Pri zosilnení žiadaných vlastností pomáha aj genetika. „Sučky nemôžeme napáriuť s bociekým, takže tých chlapcov máme v skúšavkách. Aj keď som za to, aby sa naše krvné línie premiešali aj s inými a osviežila sa tak krv a genetická diverzita, musíme sa stále sústrediť na špecifické vlastnosti,“ odhaľuje Virágová tajomstvá chovu.

Ovčiak verzus labrador

So systematickým výcvikom psov pre potreby nevidiacich sa začalo v roku 1928. Najskôr s nemeckými ovčiakmi, no postupne sa ukázalo, že to nie je najvhodnejšia rasa, keďže sa viackrát stalo, že pes v snahe chrániť svojho pána niekoho napadol. „A to nemôže. Vodiaci pes musí byť pre svoje okolie absolútne bezpečný,“ objasňuje Virágová.

A tak prišli na rad labradory. Pôvodne pracovné psy, ktoré vytáhovali siete zo studených morí a pomáhali rybárom, boli priateľské, hoci spočiatku neveľmi chytré. To sa však šľachtením zmenilo. „Sú veľmi všestranné a dobre akceptujú zmeny,“ zhrňa cvičiteľka základné bonusy tohto plemena. Labrador dlhoročne vedie vo svete ako asistenčný a vodiaci pes, v segmente pokrýva až 70 percent. „Aj preto, že nemajú problém so zmenou pána, čo sa v prípade týchto

psov udeje viackrát. Oni to berú tak, že nový človek – nová sranda.“

Keď zafunguje „chémia“

Výcvik špecializovaných psích pomocníkov trvá zhruba 6 až 8 mesiacov. „Je to aj preto, aby sa nezachali nudiť,“ hovorí cvičiteľka. Psy sú múdre a po istom čase trénera preuknú. „Pochopia, že keď si dáme dolu čierne okuliare, vidíme. No pri ich budúcich majiteľoch to už tak nie je.“

U asistenčných psov je to komplikovanejšie, cvičia sa na mieru konkrétnemu klientovi, podľa jeho požiadaviek, diagnózy.

Preto niekedy výcvik trvá aj 12 mesiacov.

„Ak máme možnosť a budúci majiteľ je blízko, snažíme sa stretávať aj počas výcviku. Keď máme pocit, že pes je vhodný pre niektorého žiadateľa, ideme ho predstaviť, aby sme zistili, či si padnú do oka, či to bude medzi nimi fungovať. Každá rodina je iná, má nejakú dynamiku, špecifiká. Niektorí ľudia radi ležia na gauči, iní zas každý deň chodia tri kilometre

a ja in nemôžem dať psa, ktorý bude opakom,“ vysvetľuje Virágová.

Slabá podpora

Aj keď nemajú núdzu o klientov, Virágová hovorí, že od roku 1998 – kedy bolo žiadostí o vodiace psy najviac – počet žiadateľov klesá. Dôvodov je viac. „Vtedy neboli také možnosti – asistancia, sociálny taxík, proste všetky tieto vymoženosti neboli, takže, ak sa nevidiaci chceli niekam dostať sami a nečakať zakaždým, kým niekto príde a odvedie ich tam, požiadali o vodiaceho psa,“ hovorí.

Naopak pri asistenčných psoch je trend stúpajúci, obzvlášť pri asistenčných psoch pre deti.

„Jediným problémom je, že sme naozaj asi posledný štát, kde rodičia nedostanú na takéhoto psa príspevok,“ hnevá sa Virágová. Mnoho rodín si tak musí pomôcť, ako vie – najčastejšie verejnými zbierkami.

Mimochodom, keď už je reč o peniazoch, výcvik psieho pomocníka stojí školu 25-tisíc eur. „Keď klient požiadava úrad práce,

sociálnych vecí a rodiny o poskytnutie príspevku, štát nám pošle 8 500 eur, čo je suma za psa spolu so zúčtovaním u klienta. Záväzok znamená, že k nemu vycestujeme a učíme ho psíka efektívne využívať,“ približuje Virágová. Samozrejme, že verejnosti sa zdá táto suma astronomická. Ale stačí si otvoriť Google a tam nájdete, že v Rakúsku takýto pes stojí 38-tisíc, pričom štát poskytuje chovateľovi okolo 30-33-tisíc eur, v Nemecku je to 25-27-tisíc – podľa zdravotnej poisťovne. Zaujímavý systém majú vo Švajčiarsku, kde je pes na lízing: škola ho poskytne klientovi a poisťovňa jej mesačne vypláca dohodnutú sumu.

„Nebolo to také zlé, ale od roku 2008, kedy sa stanovil tento príspevok, ceny stúpili na trojnásobok. Len ročné výdavky na veterinu nás vyjdú 30-tisíc,“ prezrádza Virágová. Problém má však aj ďalší rozmer. „Nie je zabezpečená kontrola kvality vodiacich psov. A to je pre mňa problém. Lebo akonáhle sa zdvihne cena, na druhý

deň tu vyrastie dvadsať trénerov pochybnej kvality,“ vraví Virágová.

Veľké plány

So svojimi psíkmi majú množstvo plánov. Chceli by vybudovať terapeutické centrum pre deti i dospelých s poruchami autistického spektra (PAS), pri terapii ktorých majú asistenčné psy preukázateľne skvelé výsledky. Premýšľajú aj nad „testovaním“ psíkov v domoch seniorov, v školách a škôlkach pre deti s PAS. Bolo by to obojstranne výhodné – seniori a deti by mali terapiu zadarmo, oni by si zas otestovali, na ktorú prácu sú ich psy vhodné. Na to však potrebujú väčšie priestory, aby mali ich budúci klienti nevyhnutný komfort – a aj bezpečie. Zatiaľ sa im nedarí nájsť ich a Virágová hovorí, že ak ich neobjavia v Petržalke, budú sa musieť poobzerať v inej mestskej časti. A to by bola naozaj škoda.

Martina Štefániková

INZERCIA

Winter Wonderland

Dostihová dráha BRATISLAVA

**STOVKY NÁDHERNÝCH SVETELNÝCH INŠTALÁCIÍ
A ZÁBAVNÉ ATRAKCIE ZADARMO V CENE KAŽDEJ VSTUPENKY!**

OTVÁRAME 19.10.2024

OTVORENÉ DENNE 15:00-21:00,
posledný vstup o 20:00

Vstupenky v pokladni priamo
na mieste alebo cez predpredaj Ticketportal.

www.winterwonderland.sk

markíza   EUROPA 2   bigmedia PREMIUM OUTDOOR   TERAZ.SK   BEAUTY & WOMAN   Forbes

ABY ZIMA BOLA ZNESITELNÁ PRE VŠETKÝCH

V polovici novembra Petržalka opätovne aktivuje takzvaný zimný krízový plán. Jeho cieľom je pomôcť ľuďom bez domova prežiť nadchádzajúce náročné chladné obdobie.

„Začíname monitoringom územia našej mestskej časti, aby sme zistili aktuálne ležoviská. Ľuďi bez domova budeme zároveň informovať o našich aktivitách,“ približuje vedúci oddelenia sociálnych vecí (OSV), **Ján Korec**. Ide predovšetkým o zriadenie kontaktných miest, kde ľudia bez domova nájdu „prvú pomoc“. Túto zimu budú v Petržalke k dispozícii dve – jedno už tradične pri Dome kultúry Zrkadlový háj, novinkou je druhé kontaktné miesto pri celoročnej výdajni stravy pre núdznych v budove kotolne na Haanovej.

Kontaktné miesta budú fungovať v čase od 10:00 do 11:30 – v utorok pri DK Zrkadlový háj, vo štvrtok pri výdajni stravy na Haanovej. Okrem toho, že ľudia bez domova dostanú teplý nápoj a drobnosť na zahryznutie, sociálni pracovníci im poskytnú základné poradenstvo a usmernia ich k ďalším službám na miestnom úrade či v iných organizáciách.

„Na robu DK Zrkadlový háj už máme stálu klientelu. Je to tiež vybrotený bod, kde zaznamenávame mnohé podnety občanov, takže to tam chceme takto cez zimu podchytiť. Na Haanovej zas využijeme, že si tam ľudia bez domova zvykli chodiť po stravu,“ upresňuje Korec. Výdajňa začala svoju činnosť vlni na jeseň a odvtedy počet klientov stále rastie. „Keď sme začínali, chodilo tam okolo 20-25 ľudí. Po pol roku to už bolo vyše päťdesiat a teraz máme vyše stovky klientov z celej Bratislavy. Mnohí prichádzajú z Rače, zo starého Mesta, dokonca z Dúbravky či z Devínskej Novej Vsi,“ prekvapuje.

Využili skúsenosti z minulého roka

Korec sa neobáva, že by sa ľudia bez domova o pomáhajúcich aktivitách petržalskej samosprávy nedozvedeli. „Už teraz si začneme robiť ‚reklamu‘ v pondelky na Haanovej a predpokladáme, že sa to veľmi rýchlo rozšíri. No nespoliehame sa iba na to, budeme tiež informovať mimovládne organizácie a spriatelene

Kontaktné miesta pre ľudí bez domova budú fungovať od 15. novembra – vždy v utorok a v štvrtky. Okrem Rovniankovej pribudne aj Haanova. | Foto: Ivana Vrabľová

inštitúcie, s ktorými robíme. Teraz som dostal tip, že je dobré spolupracovať i s domami seniorov, dať im informáciu, že v Petržalke poskytujeme tento druh pomoci, keďže nám vlni kontaktné miesta ukázali, že k nám začalo dochádzať viac ľudí bez domova v seniorskom veku – nachádzali sme ich aj pri monitoringu v teréne.“

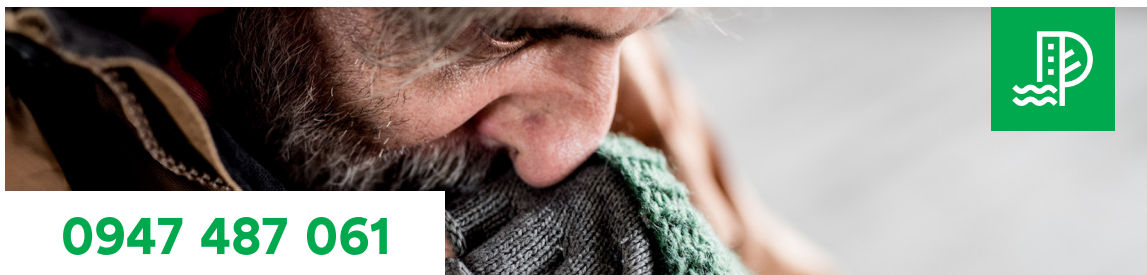
Pri príprave zimného krízového plánu kolegovia z OSV

zužitovali i ďalšie skúsenosti z minulého roka. „Osvedčilo sa nám, že sme si alokovali lôžka v nízkoprahových nocľabárňach – a to chceme urobiť aj tento rok,“ dodáva Korec.

Krízová telefonická linka

V rámci zimného krízového plánu bude opäť spustená aj telefonická **Linka pomoci ľuďom bez domova** – dostupná je denne od 8:00 do 17:00 na telefónnom čísle **0947 487 061**.

Korec upozorňuje, že vlni ju volajúci nevyužívali na to, na čo je určená, ale zamieňali si ju s informačnou linkou úradu, kde dostanú odpovede na otázky z bežnej agendy OSV. „Samozrejme, radi poskytneme poradenstvo aj informácie, ale táto linka slúži výlučne na prípady, keď si obyvatelia všimnú človeka, ktorý je očividne v kríze. Napríklad, keď vidia niekoho, kto je chabo oblečený, leží v nejakom výklenku alebo spí na zemi, na kartóne,“ uzatvára Korec.

0947 487 061

LINKA POMOCI ĽUĎOM BEZ DOMOVA

Volajte môžete denne v čase od 8:00 do 17:00, ak si všimnete:

- ľudí zjavne bez prístrešia v slabom oblečení,
- ľudí prespávajúcich vonku pri vašom paneláku alebo v jeho okolí.

Martina Štefániková

ZAČNITE ŠETRIŤ TEPLOM UŽ DNES

 Každý stupeň, o ktorý sa zníži teplota v miestnosti, znamená úsporu až 6 % nákladov na kúrenie.

NEPREKURUJTE MIESTNOSTI V BYTE

Odporúčaná teplota v obývačke, v detskej izbe a v spálni by mala byť 21 °C, v kuchyni 20 °C, v kúpeľni 24 °C, v predsieni a v chodbe 15 °C. Nastavenie správnej teploty v jednotlivých miestnostiach a využívanie termohlavíc dokáže znížiť spotrebu až o 15 %.

POUŽÍVAJTE TERMOSTATICKÉ HLAVICE NA RADIÁTOROCH

Termostatická hlavica slúži na „stráženie“ správnej teploty. Len čo teplota v miestnosti dosiahne požadovanú hodnotu, hlavica zatvorí prívod teplej vody a znova ho otvorí, až keď sa vzduch v miestnosti ochladí. Vykurovanie s regulačnými ventilmi dokáže ušetriť až 20- 25 % nákladov na energiu.

ODVZDUŠNITE RADIÁTORY

Na začiatku vykurovacej sezóny nezabudnite na odvzdušnenie radiátorov, naplno otvorte aj termoregulačné ventily, aby sa vykurovacia sústava mohla riadne naplniť vodou a odvzdušniť.

RADIÁTORY NEPREKRÝVAJTE

Ne prekryvajte radiátor záclonami, závesmi alebo vlhkým textilom. Nábytok umiestnite tak, aby nebránil prúdeniu tepla z radiátora do miestnosti a miestnosť sa rovnomerne vykúrila. Do miestnosti sa tak dostane až o 25 % viac tepla.

NASTAVTE SPRÁVNU VLHKOSŤ VZDUCHU

Ideálna vlhkosť vzduchu v miestnosti je na úrovni 50 - 60 %. V zime je vlhkosť v interiéri nízka, no môžete ju zvýšiť napríklad pomocou odparovačov vody. Pri vyššej vlhkosti vzduchu stačí menej kúriť. Pri vlhkosti vzduchu 30 % a teplote 23 °C je tepelný komfort rovnaký ako pri teplote 21 °C a vlhkosti vzduchu 60 %. Ušetríte tak až 12 % energie.

KÚRENIE NIKDY ÚPLNE NEVYPÍNAJTE

Pokiaľ sa chystáte odcestovať na dlhšie obdobie, nikdy úplne nevypínajte kúrenie, ale nechajte ho temperovať na 15 - 16 °C. Je totiž podstatne drahšie opätovne vykúriť miestnosť, ako v nej udržiavať minimálnu teplotu.

VETRAJTE KRÁTKO A INTENZÍVNE

Termostatické hlavice dajte na minimum, vetrajte krátko a intenzívne 3 - 5 minút s oknami dokorán a nepoužívajte „vetračku“. Výmena vzduchu by bola pomalá a teplý vzduch by zbytočne unikol.

CEZ NOC ZAŤAHUJTE ZÁVESY A ŽALÚZIE

Zatiahnutím žalúzií a závesov v noci zabránite nechceným únikom tepla. Žalúzie a závesy vám za každú hodinu ušetria peniaze. Je to jednoduché a šikovné riešenie.

POČAS DŇA NA VYHRIATIE BYTU VYUŽÍVAJTE SLNKO

V prípade slnečného počasia nepoužívajte rolety, žalúzie, prípadne závesy. Okná nechajte odostreté, aby slnečné lúče mohli vyhriať váš byt.

ZABRÁŇTE ÚNIKOM TEPLA CEZ OKENNÉ RÁMY

Ak máte staršie okná, ktoré dobre netesnia, na parapetnú dosku môžete umiestniť textilie, ktoré zabránia úniku tepla cez okenné rámy, alebo investujte do moderných plastových okien.

PRI ODCHODE ZATVORTE DVERE NA IZBE A VŠETKY OKNÁ

Cez otvorené dvere sa teplo šíri von a neostane v konkrétnej miestnosti. Pri odchode z bytu skontrolujte, či máte všetky okná poriadne zatvorené.

veoliaenergia.sk

 VEOLIA

IQ SLOVENSKA JE V PETRŽALKE

Jeho priatelia mu nepovedia inak než Agnes. Tých, ktorí si nad pôvodom prezývky roky lámu hlavu, iste poteší odhalenie, že pochádza zo študentských čias a odkazuje na jednu letnú lásku. Tribún Novembra 1989, trojnásobný porevolučný minister kultúry, **Ladislav Snopko**, rozprával o tom, čo je to sloboda, ale aj o časoch, keď bola Petržalka kultúrnym centrom hlavného mesta.

Vy máte tento rok dve významné výročia – v decembri oslávite 75 rokov a ešte predtým, 35. výročie od Nežnej revolúcie, v ktorej ste boli jednou z dôležitých osobností. Chystáte žúr?

Na sedemdesiatpäťku nie, lebo to sa pripravujem na operáciu kolien. Musím, lebo Milan Kňažko (ktorý ju už má za sebou) mi povedal: Agnes, ty máš už nohy ako logo Renaultu! Ale inak sa cítim výborne. A všetkým mladším odporúčam môj najlepší liek na dosiahnutie vyššieho veku: posúvajte mladosť, teda tú aktívnu – pracovnú, dopredu, čo to dá! A keď sa to darí, nevadí, že máte sedemdesiatpäť. Samozrejme, človek pri tom musí spoznávať sám seba a rozlišovať, čo je vecou prirodzeného odchádzania a čo je vecou choroby. S jedným bojuje, s druhým sa musí zmieriť.

17. novembra ste robievali koncerty...

Tentoraz som si vymyslel projekt Hudba + revolúcia = Nežná revolúcia. 17. novembra by ho mala odvysielať STVR 2. Mapuje významné hudobné udalosti (Woodstock, Koncert pre Bangladéš, Čertovo kolo,

Folková Lipnice i November '89), hudobníkov a skladby, ktoré zásadne ovplyvnili spoločenské a politické dianie vo svete i u nás. Chcem to ukončiť hymnou, ktorú naspievala legendárna americká speváčka Joan Baez s Durom Benetinom z Korben Dallas. Mimochodom, vedeli ste, že sú len štyri krajiny, ktorých hymny realizovali nadčasové mená svetovej hudobnej kultúry? Britskú naspievali Sex Pistols, americkú Jimi Hendrix, francúzsku Beatles, no a Joan Baez naspievala slovenskú.

Zdá sa až neuveriteľné, že od Nežnej revolúcie uplynulo už 35 rokov. No ľudia akoby zabudli na časy pred ňou, na tú neslobodu, v poslednom čase počujem mnohých banovať za socializmom. Zdá sa im, že bolo lepšie. Bolo?

K tomu vám poviem jeden príbeh: Ja som z Tatier a bol som raz – asi pred piatimi rokmi – v Poprade nakupovať. Zrazu pán, asi v mojom veku, dotlačil ku mne svoj vozík, lebo ma spoznal, a začal mi nadávať na tému, o ktorej hovoríte: za boľševika bolo lepšie, mlieko bolo za dve koruny, rohlík za 40 halierov

„Sloboda nie je o tom, že si môžem robiť, čo chcem. V prvom rade musím vedieť, čo chcem, čiže sloboda súvisí so vzdelaním,“ hovorí bývalý trojnásobný minister kultúry a osobnosť Novembra '89 Ladislav Snopko. | Foto: TASR

a podobne... Pozerám naňho a vravím: „Keď už ste otvorili tú tému – iste si spomínate, ako ste za komunizmu v potravinách tlačili takto plný vozík vecí, o ktorých ste ani nechýrovali, že existujú. A boli ste šťastný, že môžete cestovať, kam chcete a hovoriť si, čo sa vám zapáči. Ale najmä ten vozíček ste mali plný, že?“ Ten človek len pozrel na mňa takým strnulým pohľadom, začervenal sa, povedal: „Prepáčte,“ a odtlačil si ten svoj vozíček smerom od komunizmu. Takže tak. Ale áno, niektorí sú takí presvedčení, že to ani ten vozík, ktorý tlačia, nezvráti. To sú so všetkým nespokojní ľudia a navyše nevedia byť slobodní.

Ako to myslíte?

Sloboda nie je o tom, že si môžem robiť, čo chcem. V prvom rade musím vedieť, čo chcem, čiže sloboda súvisí so vzdelaním. Zároveň musím poznať a akceptovať aj povinnosti, ktoré so slobodou jednoznačne súvisia. Ak by som to chcel odľahčiť, tak jediné, čo v duchu vzťahu slobody a povinnosti ako tak fungovalo za boľševika – a funguje aj dnes – sú pravidlá cestnej premávky. Nikto, pokiaľ

nie je zhulený alebo opitý, si nedovolí blbnúť za volantom v plnej premávke. Taký človek síce nemyslí na to, že niekomu ublíži, ale – keď narazí, sám dostane po nose. Takže, každý – keď chce byť bezuzdne slobodný – nech si spomenie na pravidlá cestnej premávky. Pretože to, čo spôsobuje on iným, nutne bude mať okamžite dopad aj na neho.

Bolo za tých tridsaťpäť rokov obdobie, kedy sa vám zdalo, že to ide tak, ako by malo, že je to ono?

Okrem porevolučného nádejného rozbehu začiatkom 90. rokov to určite bolo obdobie Dzurindovej vlády po roku 1998, keď občania poslali vtedajšieho premiéra Mečiara tam, kam patril – do zabudnutia. Nehovorím, že vtedy všetko ideálne fungovalo, ale spoločnosť nabrala správny smer a začali sme sa orientovať na náš prirodzený civilizačný okruh, na západnú Európu, z ktorej pochádza nielen naša materiálna, ale najmä duchovná podstata. Bohužiaľ, to obdobie fungovalo pomerne krátko. Naša recidíva naivnej viery v plané, ale prít'azlivé sľuby tento proeurópsky rozlet

začala brzdiť. Okrem toho bola pre mňa veľmi povzbudzujúca a nádejplná polročná Ódorova vláda (15. máj – 25. október 2023, pozn. aut.), lebo upokojila a zvecnila všetok ten diškurz k správe vecí verejných. Zato teraz... ani v najhoršom sne by ma nenapadlo, že sa naša krajina mentálne ocitne v dobe pred Eratosthenesom z Kyrény (276 až 194 pred n. l.), gréckym matematikom a astronómom, riaditeľom preslávenej Alexandrijskej knižnice, ktorý pred vyše dvetisíc rokmi ako prvý dokázal, že zem je guľatá. Ak by som v piatej ľudovej pani učiteľke zemepisu pred tabuľou povedal, že Zem nie je guľatá, ale plochá, tak mi takú strelí, že glóbus na stole mi dá druhú a spolužiaci sa mi budú do smrti vysmievať.

Čo je podľa vás toho príčinou?

Určite nedostatok vzdelania. Viete, s hlúpymi ľuďmi sa nedá diskutovať, pretože nevedia, že sú hlúpi. Hneď po revolúcii sme urobili veľkú chybu. Sústredili sme sa najmä na ekonomickú rekonštrukciu štátneho zriadenia a budovanie trhového mechanizmu, ktorý mal našu životnú úroveň zlepšiť. To sa viac-menej podarilo, ale... Prirovnám to k nefungujúcej taxislužbe a k snahe vyriešiť ten problém opravou taxíkov. Dnes máme v našej štátnej taxislužbe nové taxíky, ale taxikárov, ktorí nevedia šoférovať. Keby sme sa mohli vrátiť o 35 rokov dozadu, tak prvé, čo by sme mali urobiť, to najdôležitejšie, by bolo sústrediť všetky sily a dať ich do vzdelania. Dôsledne budovať a vybudovať školský systém. To sme, očividne, neurobili. Nuž, a teraz žneme následky. Príkro povedané: hlupáci rozprávajú hlupákom hlúposti a nikto to nezbadá, alebo – o to horšie – sa nechce ozvať, aby si nenarobil nepríjemnosti. Do toho vstupujú nové technológie, a najmä sociálne siete. To, čo má vzdelaným ľuďom pomáhať, ničí psychiku a duchovné istoty tých menej vzdelaných. Na Slovensku je to vďaka situácii, ktorú som popísal väčšina. Niekedy si hovorím – pánboh zaplať za tých 75 rokov, ktoré mám v relatívnom pokoji za sebou!

Takže už to len tak pozorujete?

Pozorujem a pýtam sa – ako sa voči tomu chrániť? Pretože, keď si sumarizujem reálny deň dnešného človeka, zistím, že ním vládne veľký paradox. Spí v reálnej posteli, raňajkuje, obeduje aj večeria reálnu stravu, sedí na reálnom záchode a pohybuje sa na vlastných – reálnych nohách, po reálnom svete, stretáva sa s reálnymi ľuďmi a – napriek tomu jeho duši vládne boh mobilu Monitor. Modlí sa k nemu sledujúc sociálne siete a cez ne sa dostáva do akéhosi hypnotického spánku, v ktorom poslúcha nezmyselné, a najmä nereálne príkazy. Verí chimére, ktorá v okamihu po vypnutí prestáva existovať.

Dá sa s tým podľa vás niečo robiť?

Pred pár dňami som bol na koncerte Vladimíra Mertu. Kamaráta, jedného z najlepších československých pesničkárov (vrátane Kryla a Nohavicu). Živého človeka. Pri počúvaní jeho pesničiek ide mráz po chrbte a svet dostáva zmysel. Áno, to sa dá robiť. Odišť do reálneho života a siahnuť si na krásu, ktorú poznáme a ktorej sme sa naučili rozumieť. Stretávať sa s ľuďmi a hovoriť o veciach, ktoré sa dejú okolo nás a nie iba na Monitore.

Ladislav Snopko

Narodil sa 9. decembra 1949 v Košiciach a vyrástol vo Vysokých Tatrách. K politike sa dostal okľukou, keď ako pamiatkar spolupracoval na iniciatíve, ktorá vyvrcholila vydaním publikácie Bratislava/nahlas (čo ho stálo miesto). Predtým dvanásť rokov viedol archeologický výskum a pamiatkovú obnovu antickej lokality Gerulata v Rusovciach pri Bratislave a po 17. novembri 1989 sa stal jedným zo zakladajúcich členov hnutia Verejnosť proti násiliu. 10. decembra 1989 zorganizoval s Martinom Bútorom pochod „Ahoj, Európa!“, počas ktorého vyše stotisíc Bratislavčanov zrušilo železnú oponu do Rakúska. V rokoch 1990 – 1992 bol ministrom kultúry Slovenskej republiky a poslancom Slovenskej národnej rady. Založil fond kultúry Pro Slovakia. Za zásluhy o rozvoj francúzskej kultúry na Slovensku získal titul Oficier rádu umenia a literatúry Francúzskej republiky. Je nositeľom Radu Ľudovíta Štúra I. triedy.

Vo vašom životopise ma zaujalo, že ste začali študovať medicínu. To je od archeológie, ktorú ste skončili, dosť vzdialené. Čo vám to napadlo? Máte v rodine lekárov?

Nie, ale vyrástal som v liečebnom dome pre tuberkulózu v Novom Smokovci, kde mama bola hlavná sestra a otec správca, čiže som bol v tom prostredí od malička. Ale skutočným dôvodom, prečo som išiel na medicínu bolo, že archeológii otvárali len každý druhý rok a keď som zmaturoval, bol akurát ten prvý. Takže na medicínu som išiel vlastne z núdze. To keby moji spolužiaci v Košiciach vedeli, určite ma zahlušia. Ale okamžite ako otvorili štúdium archeológie, odišiel som do Bratislavy. Začínal som ako externista a popritom pracoval na archeologickom výskume hradu Devín u legendárnej Veroniky Plachej. Takže štúdium som začal externe, prešiel som na denné a stal som sa archeológom. Ale tým už tiež nie som. Keď ma kvôli spolupráci na publikácii Bratislava/nahlas vyhodili z Mestskej správy pamiatkovej starostlivosti (samozrejme, dôvod si vymysleli iný), skončila sa moja oficiálna archeologická kariéra a začala tá neoficiálna – dramaturgická.

Zaujímavé je aj to, že ste jeden z prvých obyvateľov petržalského sídliska.

V roku 1978 som sa do Petržalky nast'ahoval aj s manželkou a keďže žijeme dosť intenzívne, nemali sme čas zamýšľať sa nad tým, čo ešte dnes robíme v paneláku, keď všetci kolegovia z bývalých vlád majú neviem aké bydlá. Len môj ministerský predchodca Laco Chudík až do smrti býval o pár blokov ďalej.

V Petržalke ste bývali, ale aj pracovali – ako riaditeľ Kultúrnych zariadení Petržalky.

Od roku 1996. To boli zaujímavé časy. Vďaka zastupiteľstvu, aj vďaka tomu, že som vychádzal s vtedajším starostom Vladom Bajanom, som mal, ako sa vraví, voľnejšie ruky pri tvorbe koncepcie. Vychádzal som z premisy, že nebudeme robiť kultúru pre všetkých – lebo kultúra pre všetkých, je vlastne kultúra pre nikoho, ale budeme sa konkrétne venovať zameraným oblastiam publika. Takže Cik-Cak Centrum sa sústredilo popri podujatiach pre deti aj na výtvarné umenie a klasickú hudbu, DK Lúky, to bol rap a punk a DK Zrkadlový háj mal široký diapazón od folklóru cez jazz až po underground. Napríklad vo štvrtok hral Peter Lipa s Petrom Breinerom jazz, v piatok bol Večer autentického folklóru a v sobotu vystúpili Plastic People of the Universe. Úžasné na tom je, že tam boli tri rôzne publiká a každé sa cítilo ako vo svojom klube. A cítim, že to tak pokračuje dodnes - napokon, súčasný riaditeľ KZP Martin Kočiško začínal vtedy u mňa ako filmový dramaturg.

Môžeme smelo povedať, že Petržalka bola vtedy centrom bratislavskej kultúry...

Všetky tie iniciatívy, diskusie tretieho sektora, ktoré sa venovali čomukoľvek – napríklad Protidrogové fórum, ktoré je dodnes najväčším projektom mapujúcim závislosti u nás, ale aj veľké premiéry československých filmov, sa diali práve v Petržalke. Myslím si, že aj preto, lebo inde sa nedalo. Mečiarovi ľudia to mali dosť tvrdo pod palcom a v meste ešte neboli také možnosti. Jednoducho, v 90. rokoch bola Petržalka centrom Bratislavy.

No aj tak mala dlho nelichotivý imidž a aj dnes sa ešte na ňu mnohí pozerajú s dešpektom. Čo znamená Petržalka pre vás?

Svojho času sme natočili s nebohým Ďurom Černým – bubeníkom Tublatanky, ale najmä vynikajúcim režisérom – dokument, ktorý vychádzal zo skutočnosti, že IQ Slovenska je v Petržalke. Veď niet na Slovensku mesta, dediny, usadlosti, z ktorej by niekto nemal v Petržalke príbuzných – a 78 percent jej obyvateľov vtedy malo minimálne maturitu. A pre mňa je Petržalka stále akýmsi svojprávnym subjektom veľkej Bratislavy.

Martina Štefániková

TERAPIA DIVADLOM MÁ BLAHODARNÉ ÚČINKY

Bratislavská župa aj tento rok zorganizovala divadelný festival pre ľudí so zdravotným znevýhodnením – prvýkrát s celoslovenskou účasťou.

Mesiac október sa stal dejiskom výnimočného podujatia pre klientov zariadení sociálnych služieb. Tí mohli ukázať svoj talent na Župnom festivale dramatickej tvorivosti, ktorý predstavil divadelné umenie

BSK ľudí so zdravotným znevýhodnením. Organizátorom festivalu bol opäť Bratislavský samosprávny kraj (BSK) a po minuloročnom pilotnom ročníku, ktorý hostilo Divadlo Astorka Korzo '90, regulárny prvý ročník sa už konal v čerstvo zrekonštruovanom, bezbariérovom Bratislavskom bábkovom divadle.

Stretnutia s ozajstnými hercami

„Týmto podujatím sme chceli dať možnosť ľuďom zo zariadení sociálnych

Na festivale dramatickej tvorivosti sa predstavilo sedemnást divadiel so zdravotne znevýhodnenými hercami. | Foto: BSK

služieb prezentovať ich talent na skutočných divadelných doskách, s publikom, aplauzom, uznaním,“ hovorí predseda BSK **Juraj Droba**. „Minulý rok sme si to otestovali na pilotnom ročníku a zistili sme, že v našich zariadeniach sociálnych služieb máme nielen úžasných hercov, ale aj odvážnych ľudí, ktorí vystúpili zo svojej komfortnej zóny a ukázali, čo sa v nich skrýva. Keďže obľasy boli skevle, rozhodli sme sa vo festivale pokračovať.“

Patronom festivalu bol opäť slovenský obľúbený herec, humorista, moderátor a člen župného Divadla Astorka Korzo '90 **Miroslav**

Noga, ktorý sa zúčastnil aj diskusie k účinkujúcimi a hosťami. Pre prijímateľov sociálnych služieb je veľká vec stretnúť sa s profesionálnymi hercami, porozprávať sa s nimi, vymeniť si skúsenosti či odfoťiť sa s nimi. Takýchto integračných workshopov sa zúčastnili aj herci **Matej Landl**, **Robo Jakab**, **Pavol Šimun** a herečka **Sarah Arato**.

Podporuje fantáziu, rozvíja improvizáciu

Dramatoterapia je v zariadeniach sociálnych služieb jednou z dôleži-

tých odborných činností zameraných na rozvoj osobnosti, verbálnej a neverbálnej komunikácie, na podporu využívania fantázie a rozvíjanie schopnosti improvizovať.

„Prijímateľom sociálnych služieb zároveň zvyšuje sebaúctu, spontánnosť, empatiu, vytvára bezpečné prostredie na prípadné znovu prežívanie emócií. Dramatické prejavy pozitívne pôsobia na odreagovanie napätia, rozvíjanie kognitívnych schopností, nadväzovanie kontaktov, rozvoj tvorivej aktivity a komunikačných schopností,“ vysvetľuje riaditeľka odboru sociálnych vecí BSK **Marica Šiková**.

Sedemnást divadiel

Počas troch októbrových dní (16.-18. 10. 2024) sa na tohoročnom Župnom festivale dramatickej tvorivosti odprezentovalo šestnásť zariadení sociálnych služieb so sedemnástimi divadlami. Dokopy sa na divadelných doskách predstavilo 150 nádejných umelcov – pričom po prvý raz sa festivalu zúčastnili všetky samosprávne kraje.

Okrem skevelej zábavy, jedinečného talentu a unikátneho poňatia divadelného umenia festival aj tento rok ukázal, že má otvorené srdce pre všetkých, ktorí majú tvorivého ducha.

Lucia Forman
Bratislavský samosprávny kraj

Integračných workshopov sa zúčastnili aj herci profesionáli - Robo Jakab, vľavo, či Matej Landl. | Foto: BSK

Osobnosti kraja

Skrývajú veľké príbehy a často sú verejnosti neznáme

Juraj Droba
predseda BSK

„Bratislavský samosprávny kraj každoročne oceňuje výnimočné osobnosti kraja. Sú to ľudia, ktorí svojou prácou obohatili ľudské poznanie, dosiahli vynikajúce výsledky alebo prispeli k rozvoju kraja, či reprezentácii doma i v zahraničí. Medzi týmito osobnosťami nie sú len zvučné mená, ale najmä zaniietené osobnosti s veľkým srdcom, odhodlaním, ktoré robia dobré veci pre ľudí a kraj, a to často nezištne. Ide o vedcov, umelcov, pedagógov, lekárov, športovcov či ľudí pôsobiacich v sociálnej oblasti. Svojou prácou i nápadmi prispievajú k spoločenskému a ekonomickému rozvoju regiónu.“

**Nominujte osobnosti
do 31. decembra**

www.bratislavskykraj.sk/ocenenia

V minulosti sa laureátmi stali napríklad Milan Lasica, Magdaléna Vášáryová, Hilda Múdra, bratia Hochschornerovci, Gizka Oňová, Eva Rysová či prvá dáma slovenského viniča, šľachtiteľka vín Dorota Pospíšilová. Určite ste už jedno z jej vynikajúcich vín ochutnali. V našom regióne sú asi najznámejšie Devín, Hron, Rudava či Váh. Pani Pospíšilová posunula slovenské vinárstvo medzi svetovú špičku. Počas svojej kariéry vyšľachtila 24 uznaných odrôd vína.

Ocenenie BSK získala aj dlhoročná reprezentantka Slovenska v armwrestlingu – pretláčaní rukami – Lucia Debnárová. Patrí medzi našich najúspešnejších neolympijských športovcov. Založila športový klub, ktorý podporuje rozvoj armwrestlingu na Slovensku a vychováva a trénuje talenty.

Za zmienku stojí aj ďalšie meno, ktoré na vás síce nevykukne z obrazoviek, ale je to chodiaca encyklopédia o Rusovciach. Jozef Malinerič je hudobník, historik, bývalý archivár a kronikár tejto bratislavskej mestskej časti. Návštevníkom Rusoviec aktualizuje skreslené his-

torické skutočnosti a vďaka nemu sa dozvedajú mnoho historických zaujímavostí o území tejto mestskej časti.

Aj v uliciach Bratislavy však nájdete veľkú osobnosť, a to najstaršiu aktívnu vlastivednú sprievodkyňu Helenu Navrátilovú. Viac než polstoročie pôsobí ako lektorka, istý čas aj ako metodická vedúca kurzu Sprievodca cestovného ruchu. Jej pútavé komentáre podnecujú zvedavosť domácich obyvateľov, žiakov, študentov a dejepisárov, ako aj novej generácie sprievodcov.

Preto ak máte vo svojom okolí výnimočného človeka, povedzte nám o ňom. Nominácie na Ocenenia BSK za rok 2024 sú už spustené.

NÁZOR ČITATEĽA K PROBLÉMU PRACHU

Napriek mokrému jesennému počasiu by sme nemali zabudnúť na tohoročné horúce a suché leto a s ním už každoročne sa opakujúci problém znečisťovania vzduchu stavebnou činnosťou. Ten tu vo väčšej alebo menšej miere existoval vždy, teda už od začiatku búrania starej Petržalky a stavby nového sídliska, čoho dôsledky riešime napríklad v sanácii petržalského smetného kopca dodnes.

Je jasné, že z najhoršieho sme už dávno vonku a zároveň, že Petržalka zďaleka nepatrí na Slovensku k miestam postihovaným vysokou úrovňou prachovej kontaminácie ovzdušia. To však neznamená, že by sme sa so súčasným stavom mali uspokojiť. Pri stavebných prácach (a iných činnostiach) kúdoly zvráteného prachu opakovane znižujú viditeľnosť a jemný prach znečisťuje okolie na veľké vzdialenosti.

Je dobré uvedomiť si, že prach pochádzajúci zo stavebnej činnosti v Petržalke tvorí iba jednu časť prachovej kontaminácie ovzdušia. I keď každá z nich môže prispievať k zdravotným problémom špecifickým spôsobom, ich súbežné pôsobenie aj v rámci dlhšieho časového obdobia často komplikuje určenie jasného vzťahu medzi typom znečistenia a zdravotnými následkami. Jednoznačne však možno konštatovať, že prachové znečistenie vzduchu je pre ľudí významným zdravotným rizikom.

Špecifiká stavebného prachu

Stavebné materiály zahŕňajú veľkú skupinu látok, no v podobe, v akej sa používajú (stavebné bloky, vlhké zmesi), zvyčajne nepredstavujú väčšie riziko prachovej kontaminácie vzduchu. Problém nastáva, ak sú tieto materiály vystavené deštrukcii, napríklad drveniu, vrátniu alebo obrusovaniu. Takýto prach obsahuje zvyčajne malé tvrdé ostrohranné častice s vysokým potenciálom poškodzovať najmä tkanivá dýchacej sústavy – sú teda nebezpečné tvarom, nie chemickým zložením.

Verejnosti najznámejší stavebný materiál, ktorý z chemického

hľadiska nepredstavuje zdravotný problém, no má vysoký potenciál poškodzovania zdravia vyplývajúci z tvaru častíc, je azbest. Ide o spoločný názov skupiny vláknitých minerálov zo skupiny silikátov. Vzhľadom na takmer storočnú výrobu azbestovo-cementových stavebných materiálov, sa problémom s azbestom nezabavíme ešte veľmi dlho ani v Petržalke. Azbest dostal asi právom nálepku najnebezpečnejšej látky používanej v stavebníctve, no problémy s ním často prekrývajú omnoho významnejšie problémy s prachom.

Stavebný prach je vo väčšine prípadov tvorený netoxickými anorganickými časticami, ktorých zdrojom sú horniny používané pri výrobe stavebných materiálov, prípadne aj pôda a podložné vrstvy, na ktorej stavby vznikajú. Majú zvyčajne vysokú hustotu, takže väčšie častice majú nižšiu tendenciu zostávať vo vzduchu.

Prečo sme takí tolerantní

Vo všeobecnosti možno konštatovať, že veľká časť našej populácie má pomerne vysokú toleranciu na prachové znečistenie. Pokiaľ toto znečistenie nedosahuje relatívne vysokú úroveň a zároveň sa pravidelne neopakuje, zväčša naň nereaguje. Má to niekoľko príčin.

Staršia generácia, ktorá väčšinu svojho života prežila v nepredstaviteľne horšom životnom prostredí, chápe súčasnú situáciu ako dobrú a zároveň si často myslí, že niektoré veci nejdú robiť inak. Druhou príčinou je, že mnoho ľudí chápe prach skôr ako estetický diskomfort, ale o zdravotných rizikách toho veľa nevedia. Tretia príčina vyplýva z toho, že najčes-

tejšie reagujeme na prach, ktorý registrujeme voľným okom. Zábúdame, že každý prach obsahuje malé častice, ktoré zostávajú vo vzduchu omnoho dlhšie a sú pre zdravie najnebezpečnejšie.

Asi poslednou príčinou je nevyšimavosť zo strany tých, ktorí sú za znečistenie ovzdušia prachom zodpovední, ale aj tých, ktorí sú tomuto znečisteniu vystavení. Uvediem príklad. Časť pekného areálu jednej zo základných škôl v Petržalke pokrýva v prípade vlhkého počasia udupaná zem. Tá sa v suchom počasi mení na vrstvu prachu s konzistenciou jemného púdra a pohľad z boku ukazuje, že šantenie detí v spolupráci s mier- nym vetrom vynáša prach do výšky druhého poschodia školy.

Zdravotné riziká

Jeden z dvoch najväčších problémov prachového znečistenia je, že ak ho nevidíme, myslíme si že neexistuje. No ak má niekto pocit, že žiaden prach práve nevidí, nech si spomenie na úzky svetelný lúč filmovej premietačky v tmavej miestnosti.

Vo všeobecnosti platí, že zdravotné riziká prachového znečistenia sa zvyšujú so znižovaním veľkosti jeho častíc. Súvisí to jednak s tým, že malé častice zostávajú vo vzduchu omnoho dlhšie a jednak s tým, že schopnosť organizmu zbavovať sa prachových častíc sa s ich znižovaním znižuje.

Malé častice sú schopné prenikať do cievného obehu cez pľúcne tkanivá. Tieto častice sa hromadia aj na čuchovej sliznici s následkom vzniku zápalových procesov. Najhoršou správou je, že niektoré z nich sa môžu cez čuchový nerv dostať aj do centrálného

nervového systému. Tu už by mal ignorantom prachu behať mráz po chrbte.

Výsledkom tejto prachovej záťaže je zhoršený čuch, prípadne jeho úplná strata. Horšie však je, že tieto poruchy často signalizujú narušenie rôznych mentálnych funkcií, ktoré boli dokázané napríklad u detí vyrastajúcich v oblastiach so silne znečistením ovzdušiem. Mimoriadnu dôležitosť má fakt, že následky vdychovania prachu majú kumulatívny charakter, teda dôsledky jednotlivých prachových epizód sa sčítavajú, podobne ako následky UV žiarenia na koži.

Najväčšie petržalské zdroje prachu

V súčasnosti je to výstavba elektrickej trate, ktorá s prestávkami znečisťuje ovzdušie Petržalky od konca roku 2021. Ďalším zdrojom prachu sú práce na smetnom kopci a budovanie neďalekých stavieb. Trvalým zdrojom prachu je štrkovňa pri hrádzi, ktorej okraj je vzdialený približne 300 metrov od najbližších budov a nemocnice na Antolskej. K exportu prachu z nej napomáha aj preprava štrku zo štrkovne na cestách prechádzajúcich cez blízke sídlisko. Ku krátkodobejším lokálnym zdrojom patria budovanie nových zastávok MHD, oprava premostenia Chorvátskeho kanála, budovanie podzemných potrubných trás alebo výmena kanalizačných rúr v panelákoch. Vo všetkých týchto prípadoch sú najpostihnutejšími stavební robotníci, ktorí sú vystavení neporovnateľne vyšším dávkam prachu ako ostatní.

Prof. Ing. Karol Jesenák, CSc.
vysokoškolský učiteľ

PETRŽALKA CHCE SMART ŠPORTOVISKÁ

Rezervácie aj ovládanie vstupu bude riešiť cez mobil, ITčkári jej majú pomôcť s návrhom technologického riešenia.

Mestská časť Bratislava-Petržalka prišla s nápadom na vytvorenie digitálnej budúcnosti športovísk. Dvanásť **hackathon** z dielne Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, ktorý je financovaný z Plánu obnovy a odolnosti SR, sa uskutoční **15. a 16. novembra** v priestoroch SKY PARK Offices v Bratislave.

Petržalská samospráva sa posledných pár rokov venuje obnove, rekonštrukcii a výstavbe nových športovísk. Na ich sprístupnenie plánujú využiť moderný rezervačný systém, cez ktorý si športovci budú môcť nielen spravovať rezervácie, ale aj ovládať športoviská priamo cez mobilnú aplikáciu. Vytvorenie návrhu takéhoto systému, ktorý má byť najmä prehľadný a užívateľsky priateľský, bude úlohou súťažných tímov počas novembrového hackathonu s názvom **Smart športoviská Petržalka**.

Očakávaným riešením je „systém na vytváranie rezervácií, samoobslužný vstup do športovísk, ovládanie

osvetlenia a iných súčastí športovísk a ich areálov.“

Automatizácia a zjednodušenie prístupu do športovísk prinesie hneď niekoľko benefitov.

„Tešíme sa, že vďaka hackathonu môžeme ukázať športovcom, ako majú vyzerat' moderné športoviská hodné 21. storočia. Odbúrame byrokratické procesy a nabradíme ich modernými technológiami dostupnými priamo v mobile,“ povedal **Matúš Súlovec**, zástupca prednostu pre inovácie miestneho úradu Petržalka.

Otváranie dverí cez mobil

Pomocou smart ovládania dverí a osvetlenia na jednotlivých športoviskách dôjde k eliminácii potreby prítomnosti personálu, čím bude možné predĺžiť otváracie hodiny bez zvýšenia nákladov na prevádzku. Návštevníci športovísk si budú môcť priestory rezervovať, uhradiť poplatok, či otvoriť dvere pomocou mobilného telefónu. Petržalka do budúcnosti počíta aj s ďalšími smart funkciami ako automatické ovládanie kúrenia

a vzduchotechniky, možnosť inštalácie a ovládania boxov na zapožičanie športového náčinia, či ovládanie parkovacích zábran.

Finančná odmena

Až 6 000 eur je pripravených pre víťazov na prvých troch priečkach, bonusom je Cena publika. Link na prihlasovanie je prístupný na webstránke hackathonu Smart športoviská Petržalka, **prihlášky je možné zaslať do 13. novembra** alebo do naplnenia kapacity. Súťažiaci majú možnosť prihlásiť sa ako tímy aj jednotlivci, z ktorých organizátori následne vyskladajú ďalší súťažný tím alebo ich pričlenia k už existujúcim. „Zo skúseností môžem povedať, že tímy, ktoré si dali záležat' a spojili ľudí z prostredia projektového riadenia, vývoja softvéru, obchodu a marketingu dosiahli na hackathonoch najvýraznejšie úspechy,“ dodal **Viktor Štefaňák**, Head of Partnerships v spoločnosti **Campus Cowork**.

(ts)

INZERCIA

VEOLIA HĽADÁ NOVÝCH KOLEGOV!

Skupina Veolia Energia Slovensko zamestnáva približne 700 šikovných ľudí. Naším zamestnancom ponúkame nadštandardné pracovné podmienky a poskytujeme im zaujímavé benefity.

Majster | Hlavný majster
Referent autodopravy

Ak máte záujem stať sa súčasťou Veolie, neváhajte nám poslať svoj životopis na adresu: ludske.zdroje@veoliaenergia.sk

Viac informácií o práci vo Veolii nájdete aj na našej webovej stránke veoliaenergia.sk

KINEDOK V KNIŽNICI: ±90

V rámci európskeho projektu Kinedok sa tentoraz diváci zoznámia so slovenským dokumentárnym filmom z roku 2022 s trochu matematickým názvom **±90**. O matematiku v ňom však nepôjde – režíser **Marek Kuboš** vo filme spovedá kolegov dokumentaristov zo svojej, predchádzajúcej či nastávajúcej generácie. Preberá s nimi ich vášeň pre tvorbu, technické a ekonomické zázemie, mapuje etické hranice, pátra po budúcnosti dokumentu. Užite si plus mínus deväťdesiat minút, počas ktorých nazriete do hláv

slovenských filmárov so zameraním najmä na úspešnú generáciu, ktorá vstúpila do kín v deväťdesiatych rokoch. Okrem Mareka Kuboša sa vo filme predstavujú významní slovenskí režiséri **Dušan Hanák, Peter Kerek, Marko Škop, Jaro Vojtek, Zuzana Piussi, Juraj Lehotský, Robo Kirchhoff** a mnohí ďalší.

21. november | 17:30
Knižnica Vavilovova 26
Klub pod terasou

PETRŽALSKÁ AKADEMIA VZDELÁVANIA
Informálna spoločná spolupráca

u. fond na podporu umenia

Knižnica PETRŽALKA

Mgr. Peter Konečný
Večer najkreatívnejších svetových reklám, ktoré štartujú kritické myslenie

Petržalská akadémia vzdelávania

Nikdy nie je neskoro na štúdium.

Projekt neformálneho vzdelávania pre dospelých bez rozdielu veku

Štvrtok, 7. 11. 2024
16:30 hod.

Miestna knižnica
Petržalka
Prokofievova 5

www.kniznicapetrzalka.sk
nemethova@kniznicapetrzalka.sk

PAV: REKLAMA A KRITICKÉ MYSLENIE

Vzdelávací projekt Petržalská akadémia vzdelávania pokračuje už siedmou prednáškou – tentoraz bude reč o najkreatívnejších svetových reklamách. Prednášať bude **Peter Konečný**, filmový kritik, šéfredaktor najčítanejšieho slovenského filmového portálu Kinema.sk

a člen programového tímu Medzinárodného filmového festivalu Cinematik v Piešťanoch. Absolvoval katedru filmovej vedy a multimédií na Vysokej škole múzických umení v Bratislave.

„Reklama je navoňaná zdochlina,“ vyjadril sa kedysi legendárny fotograf **Oliviero Toscani**, ktorý do tohto odvetvia priniesol mnoho kontroverzií. Preslávil sa v 90. rokoch 20. storočia kampaňou na odevnú značku Benetton, v ktorej upozorňoval na mnohé, dovtedy tabuizované témy.

Toscani dobre vedel – a platí to stále, dokonca oveľa viac ako kedysi –, že reklama nás sprevádza takmer všade, bez nej si marketing už ani nevieme predstaviť. Môže nás nahnevať, vyrušiť, rozosmiať, môže útočiť podprahovo na naše city, skrátka vyvolať v nás negatívne, ale aj veľmi príjemné emócie.

Konečný predstaví vás viac ako 150 reklam, ktoré považuje za výnimočné v symbióze kreativity a prevedenia. Zoznámite sa s najoceňovanejšími svetovými kreatívami, zakázanými konceptami, komparatívnymi provokáciami, najlepšimi virálnymi a gerilovými videami – a samozrejme aj s najvtipnejšími reklamnými kampaňami.

7. november | 16:30
Knižnica Prokofievova 5

POČÚVADLO VOL. 9

Ukážky z kníh budú čítať známe tváre slovenskej umeleckej scény (**Gabika Škrabáková, Pavol Višňovský, Martin Zatovič, Veronika Homolová Tóthová** a iní), knižného sveta, ale aj tváre Knižnice Petržalka. Počas programu sa môžete zapojiť do súťaže o knihy. Podujatie z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

15. november | 17:00
Knižnica Prokofievova 5

AKO NA MOBIL A TABLET

V pravidelnej poradni pre seniorov vám ukážeme, ako pracovať s dotykovým telefónom, čítačkou kníh, tabletom a online katalógom knižnice.

Každý druhý utorok
v mesiaci | 9:00 – 12:00
Knižnica Prokofievova 5

KVÍZ V KNIŽNICI

Preverte si svoje vedomosti, niečo sa naučte, dobre sa zabavte a vyhrajte skvelé ceny vrátane celoročného čitateľského preukazu.

28. november | 17:30
Knižnica Vavilovova 26
Klub pod terasou

Pripravila Viera Némethová,
Knižnica Petržalka

KULTÚRNE ZARIADENIA PETRŽALKY

www.kulturavpetrzalke.sk

VÝBER PROGRAMU - NOVEMBER 2024

DOM KULTÚRY ZRKADLOVÝ HÁJ

st 06., 20., 27.11. | 15:00 | 2 €
LAHKOSŤ A LADNOSŤ
NA TANEČNOM PARKETE workshop

šť 07.11. a ut 26.11. | 19:00 | 22 €
HOMO PANELLUS (ČLOVEK PANELOVÝ)
divadelná komédia

pia 08.11. | 20:00 | 22/ 18/ 14 €
SPECIAL 360° SHOW FVCK_KVLT,
VIKTOR ORI, AMELIE SIBA koncert

po 11. - po 25.11. | vstup voľný
NEOBYČAJNÁ MATKA
UNCANNY MOTHER
výstava fotografií Violy FÁTYOL **OFF**
BRATISLAVA

ut 12.11. | 15:00 | 3 €
NESTARNÚCE MELÓDIE
so skupinou CHARLIE DUO

šť 14.11. | 19:00 | 10/ 8 € **seniori**
TRADITIONAL & REVIVAL BAND
OD DIXIELANDU K BE-BOPU

pia 15.11. | 19:00 | 10/ 8 €
SINKS A ISLAND MINT koncert

so 16.11. | 20:00 | 15/ 12 €
TORNADO LUE koncert

ne 17.11. | 15:00 | 14 €
ROZPRÁVKOVÁ NEDEĽA
SLOVENSKÉ ĽADOVÉ KRÁĽOVSTVO 2

ne 17.11. | 18:00 | 12 €
DFS VIENOK rozlúčkový program

pia 22.11. | 19:00 | 35 €
SLÁVNOSTNÝ GALAPROGRAM
PRI PRÍLEŽITOSTI 55. VÝROČIA
ZALOŽENIA FS EKONÓM

st 27.11. | 18:00 | 6/ 5 €*
Ladies Night: DOZORKYŇA
špeciálne filmové večery nielen pre ženy
r. G. Möller, DK, 2024, MN-15, 100 min.

šť 28.11. | 19:00 | 28 €
KLENOTY ČESKEJ KOMÉDIE
VÍM, ŽE VÍŠ, ŽE VÍM... komédia

pia 29.11. | 19:00 | 15 €
VEČER AUTENTICKÉHO FOLKLÓRU
PREDSTAVUJEME VÁM VAJNORY
Vajnorský okráslovací spolok,
Podobenka z Vajnor, Vajnorská dychovka
Podujatie sa koná pod záštitou Jána Hrčku,
starostu MČ Bratislava-Petržalka, v spolupráci s V.
Bajanom, ProFolklorika n.f. a MČ Bratislava-Vajnory.

so 30.11. | 17:00 | 10 €
HÁJENKA - ROK V MESTE 2
vystúpenie DFS HÁJENKA

DOM KULTÚRY LÚKY

ne 03.11. | 10:00 | 5 €
ROZPRÁVKOVÁ NEDEĽA
KEDY STROMY SIEVAJÚ
DIVADLO NA HOJDAČKE

ne 10.11. | 18:00 | 50*/ 35 €
po 11.11. | 18:00 | 50*/ 25 €
*V.I.P. vstup do poslaneckého klubu s retro občerstvením
NOC DLHÝCH NOŽOV inscenácia

šť 14.11. | 18:00 | 15 €
TVORIVÝ BABINEC S MARTINKOU
tvorenie so šperkárkou M. KAZDOVOU

pia 15.11. | 17:00 | vstup voľný
SKŮŠOBNE 2024 showcase festivalová
prehliadka hudobných skupín

so 16.11. | od 14:00 | vstup voľný
NOC DIVADIEL
14:00 O NAJVÄČŠOM PRIATELSTVE
rozprávka od 6 rokov
17:30 AKO DOSTAŤ DIETĽA Z DOMU komédia
OCHOTNÍCKE DIVADLO TANDEM

šť 21.11. | 09:30 | 4 € rezervácie dkl@kzp.sk
ČIERNA A BIELA VÍLA - TINTI LINTI

šť 21.11. | 18:00 | 15 €
LADIES ART
VÝTVARNÝ VEČER S MONIKOU

pia 22.11. | 19:00 | 7 €
STAROVAL muzikál / dráma
OCHOTNÍCKE DIVADLO TANDEM

so 23.11. | 16:00 | 12 €
PACI PAC - NOVÁ SHOW
predstavenie pre deti

st 27.11. | 19:00 | 7 €
STRETNEME SA V PARÍŽI komédia
OCHOTNÍCKE DIVADLO TANDEM

šť 28.11. | 18:00 | 30 €
RASTLINNÉ TERÁRIÁ
workshop - tvorba rastlinných terárií

pia 29.11. | 16:00 | 3 €
ČAJ O ŠTVRTEJ s FORTUNA DUO

ne 03., 10., 17., 24.11.
15:00 - 18:00 | 3 € / osoba / hodina
STOLNÝ TENIS PRE VEREJNOSŤ

po 04., 11., 18., 25.11.
8:00 - 12:00 | 1 € / osoba / hodina
RAKETOVÍ SENIORI

po 04., 11., 18., 25.11. | 9:30 - 11:00
3 € rodič + dieťa/ 4 € rodič + 2 deti
ČARBANIČKY výtvarný ateliér

po 04., 11., 18., 25.11. | 19:00 | 3 €
JOGA

st 06., 13., 20., 27.11. | 9:30 | 3 €
ZDRAVÝ CHRÁT

st 06., 13., 20., 27.11. | 17:30 | 3 €
HAPPY DANCE KIDS

šť 07., 14., 21., 28.11. | 17:00 | 3 €
ZDRAVOTNÉ CVIČENIE

šť 07., 14., 21., 28.11. | 19:00 | 3 €
LATINO ZUMBA

V NOVEMBRI OTVÁRAME:

KERAMICKÝ KRÚŽOK PRE DETI
S KVETKOU od 6 rokov
pondelky | od 04.11. | 16:00 - 17:30
42 €/ 6 lekcii / prihlasovanie na dkl@kzp.sk

KERAMICKÝ WORKSHOP
štvrtky od 07.11. | 18:00 - 20:00 | 20 €

JOGOVÁ TERAPIA utorky | 18:30 |
JOGA S ANI štvrtky | 18:30 |
info/ prihlasovanie 0908 137 416

CC CENTRUM

pondelky | 09:00 a 10:00 | 2 €
stredy | 09:00 a 10:00 | 2 €
CVIČENIE PRE PETRŽALSKÉ SENIORKY

po 04., 11., 18., 25.11. | 15:00 | 2 €
LAHKOSŤ A LADNOSŤ
NA TANEČNOM PARKETE workshop

st 13.11. | 17:00 | 3/ 2 €
CESTOVATEĽSKÝ KLUB - MEXICO

pia 15.11. | 18:00 | 5/ 4 €
MUSIC MOMENTS - PETER LUHA
hudobný recitál

ne 17.11. | 15:00 - 16:30
10 € rodič + dieťa/ 12 € rodič + 2 deti
KERAMICKÁ DIELŇA PRE DETI
A RODIČOV - ADVENTNÝ VENIEC

ut 19.11. | 17:00 | vstup voľný
SENIORSKÁ VÝTVARNÁ JESEŇ 2024
- S LÁSKOU... prezentácia seniorov

st 20.11. | 16:00 | vstup voľný
ZELENÉ AKTIVITY PRE MLADÝCH
prednáška

šť 21.11. | 17:00 | 3/ 2 €
ZLATÉ TELEVÍZNE NÁVRATY
host Karin MAJTÁNOVÁ

ne 24.11. | 17:00 | 3/ 2 €
KONZERVATORISTI V PETRŽALKE
koncertné vystúpenie

ut 26.11. | 16:00 | vstup voľný
ZACHYTÁVANIE UHLÍKA DO PÓDY
prednáška

šť 28.11. | 16:00 | vstup voľný
INOVÁCIE V ZDRAVOTNÍCTVE
prednáška

zmena programu vyhradená

FLORBAL JE DOSTUPNÝ ŠPORT. POSTAČIA TENISKY A HOKEJKA

Ak sa vám čosi nepáči, môžete buď frflať alebo urobiť niečo pre to, aby ste to zlepšili. To bol aj prípad **Vladimíra Roziaka**, zakladateľa ďalšieho z veľkých športových klubov pôsobiacich v Petržalke, ktoré uspeli v dotačnej schéme samosprávy – **florbalového klubu Snipers**.

Počiatky klubu sa datujú do roku 2008. Florbal bol vtedy na Slovensku v plienkach, s mládežou sa pracovalo málo, mužstvá formovali najmä bývalé hokejové či hokejbalové partie. Roziak, bývalý florbalista, s tým mal osobnú skúsenosť, „a môžem povedať, že klub som založil, aby som to zmenil“.

Spočiatku fungovali ako Shadows, po dvoch rokoch si s dvomi ďalšími malými klubmi s podobnou víziou povedali, že ak sa spoja, dokážu spraviť niečo väčšie a klub vybudovať lepšie. Tak vznikli v roku 2010 Snipers. Názov vzišiel z hlasovania hráčov. „Vo florbalovom žargóne je sniper ten, čo vie trafiť do brány, strelec,“ prezrádza Roziak.

„Dost' nás to naštartovalo, lebo zrazu sme neboli tri kluby, ktoré mali jednu-dve bránske kategórie, zrazu sme vedeli spraviť 6-7 kategórií. Prakticky hneď od prvého roku sme začali byť viditeľní. V bratislavskej lige sme získali nejaké medaily, dostali sme sa na majstrovstvá Slovenska... Ale naším hlavným cieľom stále ostalo budovať klub od základov, pracovať s mládežou,“ hovorí Roziak.

Veľké víťazstvo

A to sa im aj darilo. „V rámci mužšov je to zatiaľ slabšie – síce už päť

Pred štyrmi rokmi začali Snipers pracovať aj so ženami, vlani sa prebojovali do najvyššej florbalovej súťaže. | Foto: Snipers

rokov sme v extralige, no držíme sa v spodnej časti tabuľky. Ale v mládeži si trúsňem povedať, že sme dominantní aj v celoslovenskom meradle. V podstate veľmi zriedka sa stane, aby akákoľvek naša kategória nemala medailu na majstrovstvách Slovenska. Dorastenci boli štyri roky za sebou vo finále majstrovstiev, vždy je to prvé-druhé miesto,“ teší sa Roziak. Husársky kúsok sa im podaril v minulých sezónach. „Vybrali sme Gothia Cup vo Švédsku, čo je najväčší detský florbalový turnaj na svete. Získali sme dokonca dve medaily – zlato a bronz. To bol jeden z veľkých cieľov, čo sme si mohli odľajknúť.“

Po dorast (do 17 rokov) florbalová liga funguje tak, že každý hrá sezónu v rámci svojho regiónu – Bratislava, Stred, Východ, Západ. Dva najlepšie tímy postupujú na majstrovstvá Slovenska, kde osem najlepších odohrá v rámci víkendového turnaja o titul majstra.

Juniory, do 19 rokov, už hrajú celoslovenskú extraligu. Muži majú tri úrovne lig – extraliga, 1. liga a 2. liga, ktorá sa delí na štyri rovnocenné ligy: Bratislava, Východ, Západ, Stred. Víťaz môže postúpiť do 1. ligy a potom do extraligy.

Jediní na Slovensku

Pred štyrmi rokmi začali Snipers pracovať aj so ženami. „Už predtým sme to skúšali nakopnúť, toto je tretí pokus. Vlani sa babám podarilo vyhrať prvú ligu a postúpili do extraligy. Stali sme sa tak jediným klubom v histórii slovenského florbalu, ktorý má v extralige mužov, ženy aj juniorov,“ hrdí sa. Hovorí, že čo sa týka počtu klubov, konkurencia je síce menšia než pri mužoch, „ale kluby, ktoré sú na špičke rok čo rok produkujú naozaj kvalitné bráčky. Čiže nie je až také ľahké dostať sa do extraligy, ale je náročné preniknúť do prvej štvorky-päťky,“ priznáva Roziak.

Zaujímavé podľa neho pritom je, že ženským klubom sa vôbec nedarí v mestách, kde sa darí mužom. „V mužoch sú tie bašty klasické – Trenčín, Košice, Žilina, Bratislava, teda hokejové mestá. V ženách sú to malé mestá – Pruské, Nemšová, Kysucké Nové Mesto, Partizánske, Spišská Nová Ves.“

Dôležitá je kondička

Florbal sa hrá na parketách v telocvičniach. „Je prezentovaný ako bezkontaktný šport, ale nie je to úplne

pravda, súbojov je tam pomerne dost. Za mňa tá bezkontaktnosť je v tom, že florbal je výrazne rýchlejší a technickejší. Hrá sa aj na oveľa menšom ihrisku, ako napríklad hokejbal, takže je akčnejší, dynamickejší. Nie sú tam ofsajdy, rybožené lopty, jednoducho tam to môže lietat hore-dole, je tam veľmi málo takejchto obmedzení – preto padá aj viac gólov,“ vysvetľuje Roziak.

Keď sa pýtame na profil správneho florbalistu, pokrčí ramenami: „Ťažko povedať. Vždy tam bude potrebná istá dávka prirodzeného talentu. Hokejka je veľmi ľahká, aj loptička, takže veľmi dôležitá je jemná motorika. Je to rýchly šport, dynamickejší, preto je nevyhnutná kondička. Je to špecifické, lebo si vyžaduje veľa zmien smeru, veľa rozbiehania, brzdenia... Mnohí, čo behávajú dlhé trate, prídu na jeden tréning a po 15 minútach sú mokrí ako myši,“ smeje sa.

Čo najviac turnajov

Členskú základňu Snipers tvorí aktuálne okolo 250 hráčov. Záujem o florbal stúpa, nárast zaznamenali najmä po kovid. „Nábory ani robiť nepotrebujeme, skôr bojujeme s tým, že detí nemáme kam dať, než s tým, že by

sme ich nemali,“ naráža Roziak na veľký problém nielen florbalistov – akútny nedostatok verejných športových hál. „Deti trénujeme na Vranovskej, na Strednej odbornej škole technickej, ale to je školská telocvičňa, tam sa realne dajú trénovať deti do približne 13-14 rokov. Väčšie už potrebujú normálne ihrisko, na akom sa hrajú ligové zápasy – tie trénujú v novej hale v Dome športu. V Bratislave neexistuje jediná mestská hala, všetko vlastní súkromníci – takže prenájom je na tomto športe asi najdrahšou položkou. Inak je florbal veľmi dostupný,“ potvrdzuje Roziak. Výstroj v podstate nepotrebujete – stačia tenisky a hokejky.

Tréningy mávajú trikrát do týždňa po dve hodiny. Po rozcvičke strávia deväťdesiat minút na hracej ploche. „Fungujeme desať mesiacov, v lete je ligová prestávka. Deti hrajú od septembra do júna. V máji sú zväčša majstrovstvá Slovenska, v júni sa pochoria nejaké turnaje a leto je voľné,“ približuje.

Apropos, turnaje. V Snipers zastávajú filozofiu čím viac, tým lepšie. „Keď chcete byť v športe dobrý, treba chodiť na turnaje – doma aj do zahraničia. Okrem toho, že si zmeriate sily, uvidíte, ako sa hrá inde, čo je skvelé

Florbal je prezentovaný ako bezkontaktný šport, ale nie je to úplne pravda, súbojov je tam pomerne dosť. | Foto: Snipers

pre kolektív. Decká na to majú najlepšie spomienky a musím povedať, že sa nám na tento prístup dari lákať aj talentovaných hráčov z iných klubov,“ dodáva so smiechom tréner.

O kvalitách klubu svedčí tiež to, že z neho vzišlo viacero reprezentantov. „V mužskej reprezentácii boli na poslednom zraze štyria-päť naši odbovanci. Či Matúš Gajdoš, ktorý hrá

v českej extralige za Bobemians; Peťo Banga – dnes je v Záborskej Bystrici, ale celú kariéru strávil u nás a patrí k piatim najlepším hráčom v slovenskej extralige. Alebo Mat'o Vrabel, jeden z najmladších hráčov v mužskej reprezentácii, bývalý kapitán juniorky,“ vypočítava.

Rodinný klub

Z dotaçnej schémy petržalskej samosprávy získali Snipers v roku 2024 niečo vyše päťtisíc eur. „Na dotácie sme odkázaní, je ťažké nastaviť fungovanie bez nich. Ibaže – a to musím povedať – za posledných šesť rokov veľmi stúpili ceny všetkého: dopravy, benzínu, ubytovania, prenájom hál. Náklady nám išli hore o 50-60 percent... Nebcem to zneražovať, sme za dotácie nesmierne vďační, no držia nás len nad hladinou – na ďalší rozvoj to nestačí,“ priznáva Roziak.

Sťažovať sa však nechce, klub posúvajú dopredu napriek nepriaznivej situácii. „Snažíme sa nájsť nejaký rozumný balans, ja hovorím – mať taký rodinný klub. Chceme, aby si zahral každý, koho to baví. Často vravím chalanom – vo florbale treba len vydržať a dostanete šancu.“

Martina Štefániková

MLADÍ KARATISTI Z PETRŽALSKÉHO KLUBU OVLÁDLI TALIANO

Zľava trénerka Kristína Macková a úspešní karatisti zo Športovej školy karate Roman Hřčka a Nataša Gamová v spoločnosti starostu Petržalky Jána Hřčku. Foto: Ivana Vrabľová

Výnimočný úspech dosiahli na Majstrovstvách sveta juniorov a kadetov a U21 v talianskom letovisku Lido di Jesolo (8. – 13. októbra 2024) karatisti zo Športovej školy karate (ŠŠK) Bratislava, ktorá pôsobí v Petržalke. Pod vedením Kristíny Mackovej získal Roman Hřčka (20) titul vicemajstra sveta v kategórii KATA U21 muži a Nataša Gamová (19) zase bronzovú medailu v kategórii KATA U21 ženy. „Do Petržalky sme priniesli medailu, dokonca dve, po trinástich rokoch,“ teší sa Macková.

Viacnásobné prvenstvo

„Ide o najväčší úspech nielen v histórii klubu ŠŠK Bratislava, ale aj pre Slovensko a Slovenský zväz karate (SZK) – a to z viacerých dôvodov,“ vysvetľuje trénerka. „Roman Hřčka ako jediný karatista v histórii SR porazil v eliminačných kolách Japonca, ako

prvý karatista v Slovenskej republike získal medailu zo svetového šampionátu v mužskej kategórii – doteraz sme získali medaily z majstrovstiev sveta iba v ženských kategóriách – a prvýkrát pre SZK získali pretekári jedného klubu dve medaily z rovnakeho šampionátu,“ upresňuje Macková.

Majstrovstvá sveta juniorov a kadetov sa konajú každé dva roky a nastúpiť môže iba jeden najlepší reprezentant za každú krajinu. Tento rok sa šampionátu zúčastnilo 109 krajín a 1960 športujúcich z celého sveta.

Martina Štefániková

